

Osaamista vai turpaan saamista porttikon- geissa?

Veikko Ulmala

3/2024

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Veikko Ulmala

Julkaisun nimi: Osaamista vai turpaan saamista porttikongeissa?

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Jani Vainio ja Jussi Vesikko

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Jokainen poliisi (AMK) -tutkintoa suorittava opiskelija käy opintojensa aikana noin 10 kuukauden mittaisella työharjoittelujaksolla määrätyllä poliisiasemalla. Työharjoittelussa on tarkoituksena vahvistaa koululla opittuja asioita käytännön kautta sekä oppia toimimaan poliisin perustehtävissä.

Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää, osaavatko poliisi (AMK) -tutkinnon työharjoittelussa olevat poliisiopiskelijat toimia voimankäyttö- ja kiinniottotilanteissa poliisin valvonta- ja hälytyssektorilla. Tutkimuksen aineisto on kerätty haastattelemalla neljää Etelä-Savon kenttäjohtoalueella valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevää poliisihenkilöä, jotka ovat toimineet harjoittelijoiden ohjaajina. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella eli laadullisella menetelmällä ja aineisto kerättiin teemahaastatteluin.

Tutkimuksen tutkimuskysymyksiä avulla oli tarkoitus selvittää, millaisiin voimankäyttö- ja kiinniottotilanteisiin ohjaajat ovat joutuneet toimiessaan harjoittelijoiden kanssa sekä selvittää, millaisia näkemyksiä ohjaajilla on työharjoittelussa olevien opiskelijoiden taidoista ja kyvyistä näissä tilanteissa.

Tutkimuksessa saatujen tulosten mukaan ohjaajat eivät ole joutuneet kovin vakaviin voimankäyttötilanteisiin toimiessaan harjoittelijoiden kanssa, vaan tilanteista on selvitty usein puhumalla tai käyttämällä lieviä voimakeinoja. Tulosten mukaan voimankäyttö- ja kiinniottotilanteita ei myöskään tule kovin usein. Tulosten perusteella voidaan todeta, että harjoittelussa olevat poliisiopiskelijat osaavat toimia perustason voimankäyttö- ja kiinniottotilanteissa kohtuullisella tasolla. Kuitenkin osa haastateltavista oli sitä mieltä, että kehityskohteita vielä löytyy.

Sivumäärä: 38

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Maaliskuu 2024

Avainsanat: voimankäyttö, voimankäyttövälineet, harjoittelu, ohjaaja, työharjoittelu, laadullinen menetelmä

ABSTRACT

Author: Veikko Ulmala

Title of publication: Knowledge or getting beaten in gateways

Type of thesis: Research-based thesis

Publicity: Public

Supervisor: Jani Vainio and Jussi Vesikko

Degree: Bachelor of police services

Each student studying for a bachelor's degree in Policing undergoes approximately a 10-month internship at a designed police station during their studies. The purpose of the internship is to reinforce what they have learned at school and to apply that knowledge in basic police tasks.

The aim of this thesis is to investigate whether students undergoing internships for a bachelor's degree in Policing are capable of handling situations involving the use of force and apprehension in the police surveillance and alarm response units. The research data was collected by interviewing four police officers working in the surveillance and alarm response unit in the South Savo police district, who have acted as internship supervisors to the interns. The study was conducted using a qualitative method, and the data was collected through thematic interviews.

The research questions aimed to determine the types of situations involving the use of force and apprehension that internship supervisors have encountered while working with interns, and to explore the internship supervisors' views on the skills and abilities of the interns in these situations.

According to the results of the study, mentors have not encountered often serious situations requiring the use of force when working with interns; they have typically managed situations through dialogue and apprehension don't occur frequently. Based on the results, it can be concluded that interns undergoing practical training in policing are capable of handling basic situations involving the use of force and apprehension at a reasonable level. However, some of the interviewees believed that there are still areas for improvement.

Pages: 38

Month and year of review: March 2024

Keywords: use of force, means of force, practice, internship supervisor, practical training, qualitative method

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
1.1 Tutkimuksen aiheen rajausta ja tutkimuskysymykset.....	7
2 VOIMANKÄYTÖN OPETUS POLIISIAMMATTIKORKEAKOULULLA	8
2.1 Poliisiammattikorkeakoulu	8
2.2 Poliisin voimakeinot.....	8
2.3 Voimankäyttövälineet	9
2.4 Voimankäyttö ja voimankäytön taktiikat -opintojakso	9
2.5 Poliisi (AMK) -tutkinnon työharjoittelu	10
2.5.1 Voimankäyttö osana työharjoittelussa	10
2.6 Työharjoittelun ohjaaja	11
2.6.1 Työharjoittelun ohjaajien koulutus	11
3 TUTKIMUS- JA ANALYYSIMENETELMÄT.....	12
3.1 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat.....	12
3.2 Aineistonkeruu.....	13
3.3 Aineiston analyysi.....	14
4 TUTKIMUSTULOKSET	14
4.1 Voimankäyttötilanteet	14
4.2 Harjoittelijoiden toiminta.....	16
4.3 Harjoittelijoiden vahvuudet.....	17
4.4 Harjoittelijoiden eroavaisuudet ja haasteet	18
4.5 Haastateltavien kokemukset vastuusta, aloitteellisuudesta ja työturvallisuudesta	20
4.6 Haastateltavien näkemykset voimankäytön koulutuksen kehittämiseen.....	22
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	24
6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISET.....	26
6.1 Luotettavuus.....	26
6.2 Eettisyys.....	27
7 POHDINTA	29
7.1 Tutkimuksen onnistuminen	29

7.2 Jatkotutkimusaiheet.....	30
LÄHTEET	32
LIITE 1	34
LIITE 2.....	36
LIITE 3.....	37

1 JOHDANTO

Jokainen poliisi on jossakin opintojensa tai työelämänsä aikana ollut tilanteessa, jossa on tarvittu voimakeinojen tai voimankäyttövälineiden käyttöä. Lisäksi uutismedioissa näkyvät poliisia koskevat artikkelit liittyvät usein poliisin voimakeinojen käyttöön, käytettyjen voimakeinojen määrään sekä voimakeinojen käytön perusteisiin. Vaativassa tai väkivaltaisessa tilanteessa voimakeinojen tai voimankäyttövälineiden käyttö voi pelastaa toisen henkilön, sivullisen, partiokaverin tai voimakeinojen käyttäjän itsensä hengen.

Voimakeinoista, niiden käytöstä, käytön seurauksista ja toimivuudesta on tehty monenlaisia opinnäytteitä. Lisäksi monissa opinnäytetöissä on käsitelty, millaisia voimankäyttötilanteita harjoittelijat ovat työharjoittelussaan kokeneet, miten harjoittelun ohjaajat ovat kokeneet oman työturvallisuutensa harjoittelijoiden kanssa toimiessaan sekä voimankäytön kenttäkouluttajien käsityksiä työharjoitteluun tulevien opiskelijoiden poliisitaktisesta osaamistasosta. Aikaisemmissa tutkimuksissa ei ole käsitelty, miten harjoittelijoiden ohjaajat kokevat harjoittelijan voimankäyttötaidot, voimankäyttötilanteisiin menemisen harjoittelijan kanssa sekä millaisia kokemuksia heillä on menneistä voimankäyttötilanteista, joissa he ovat harjoittelijoiden kanssa toimineet.

Aloitin opintoni lokakuussa 2021. Voimankäytön opetus mietitytti minua ennen opetuksen alkua, sillä ennen poliisikoulutusta minulla henkilökohtaisesti ei ollut minkäänlaista kokemusta kamppailulajeista tai muista kontaktia vaativista lajeista. Lapsuudessa korostettiin aina, että juokse jos voit ja lyö vasta, kun se on viimeinen vaihtoehtosi hätätilanteessa. Voimankäytön opetuksessa ymmärsin, kuinka tärkeää jokaiselle poliisivirassa työskentelevälle henkilölle on, että osaa käyttää voimakeinoja vaadittavalla tasolla, jotta työ sujuu turvallisesti niin työtä tekevien poliisien, työkavereiden kuin asiakkaiden näkökulmasta.

Kyseinen aihe on ajankohtainen, koska voimakeinot ja niiden käyttö ovat poliisi (AMK) -tutkintokoulutuksessa sekä poliisin työssä hyvin keskeisessä osassa. Lisäksi poliisiin ja poliisin käyttämiin voimakeinokeinoihin kohdistuu jatkuvasti enemmän huomiota niin median kuin poliisin toimia valvovien yksiköiden toimesta. Poliisin on osattava toimia lain edellyttämällä tavalla kenenkään turvallisuutta vaaran-
tamatta. Aihetta on sivuttu monissa aiemmissa opinnäytteissä kuten esimerkiksi ”Harjoitteluohjaaminen kenttätöissä Länsi-Uudenmaan Espoon pääpoliisiasemalla” (Partti 2017), ”Voimankäytön kenttäkouluttajien käsitys työharjoitteluun tulevien opiskelijoiden poliisitaktisesta osaamistasosta” (Mäkelä 2019) sekä ”Harjoittelijan ohjaajien kokemuksia työturvallisuudesta Helsingin poliisilaitoksen hälytys- ja valvontayksikössä” (Myllynen 2022). Kuitenkin tutkimusta tästä kyseisestä näkökulmasta ei ole aikaisemmin tehty.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää poliisi (AMK) tutkinto-opiskelijoiden harjoittelun ohjaajien kokemuksia ja näkemyksiä harjoittelussa olevien opiskelijoiden kyvystä käyttää voimakeinoja voimankäyttö- ja kiinniottotilanteissa valvonta- ja hälytyssektorilla Etelä-Savon alueella. Tutkimuksessa haastateltiin neljää Etelä-Savon alueella toiminutta poliisihenkilöä, joilla on ollut mahdollisimman paljon harjoittelijoita ohjattavinaan virkaurallaan. Ennen varsinaista tutkimusta tehtiin esiselvitys Etelä-Savon alueen poliisihenkilöistä, joilla on ollut paljon harjoittelijoita valvonta- ja hälytyssektorilla. Esiselvityksen tarkoituksena oli varmistaa, että henkilöt, jotka osallistuivat tutkimukseen, ovat saaneet harjoittelijan ohjaajan koulutuksen ja heillä on ollut harjoittelijoita ohjattavinaan. Esiselvityksen avulla pyrittiin varmistamaan, että tutkimukseen osallistuneet henkilöt osaisivat vastata tehdyssä tutkimuksessa esitettyihin kysymyksiin mahdollisimman asiantuntevasti.

1.1 Tutkimuksen aiheen rajaus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksessa on rajattava tutkimuksen aihetta. Rajauksen avulla tarkennetaan, mitä tehdyllä tutkimuksella halutaan osoittaa kerätyn aineiston pohjalta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen rajauksen on oltava joustava, sillä tutkimuksessa saadun aineiston pohjalta aihetta voidaan joutua tarkentamaan tai suuntaamaan uudelleen. Kvalitatiivisen tutkimuksen haasteena on myös, että aiheen rajauksen pitäisi olla samaan aikaan riittävän yleinen, jotta joustovara toteutuksen suhteen säilyy, mutta samalla selkeä ja täsmennetty, jotta kuka tahansa ulkopuolinen lukija ymmärtää tutkimuksen tarkoituksen. (Hirsjärvi ym., 2009, 81—82.)

Opinnäytetyö tutkii vain valvonta- ja hälytyssektorilla työharjoittelua ohjanneiden näkemyksiä ja kokemuksia. Tutkimuksessa ei siis käsitellä poliisi (AMK) -tutkinnon työharjoitteluun kuuluvia muita osa-alueita, kuten rikostorjuntasektoria, liikennesektoria tai lupahallintosektoria ja niihin mahdollisesti liittyneitä voimankäyttötilanteita. Lisäksi tutkimus on rajattu vain voimakeinojen sekä voimankäyttövälineiden käytön osaamiseen. Tutkimuksessa ei käsitellä työharjoittelussa olleiden opiskelijoiden poliisitaktista osaamista eikä työharjoittelunohjaajien näkemyksiä opiskelijoiden poliisitaktisesta osaamisesta.

”Tutkimuksen taustalla on aina tutkimusongelma, joka muutetaan tutkimuskysymykseksi. Vastaus tutkimuskysymykseen ratkaisee tutkimusongelman. Tutkimuskysymys ohjaa tutkimusta ja aineistonkeruuta.” (Kananen 2017, 60.)

Tutkimuksen avulla oli tarkoitus selvittää, kykenevätkö opiskelijat toimimaan koulussa saadun opetuksen perusteella voimankäyttö- ja kiinniottotilanteissa, millaiseksi työharjoittelun ohjaajat kokevat työharjoittelussa olevien opiskelijoiden voimakeinojen käyttötaidot valvonta- ja hälytyssektorilla, sekä millaisiin voimankäyttö- ja kiinniottotilanteisiin työharjoittelun ohjaajat ovat joutuneet opiskelijoiden kanssa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia voimankäyttö- ja kiinniottotilanteita työharjoittelun ohjaajilla on ollut harjoittelijoiden kanssa?
2. Millaisia näkemyksiä työharjoittelun ohjaajilla on työharjoittelussa olevien opiskelijoiden taidoista ja kyvyistä toimia voimankäyttö- ja kiinniottotilanteissa?

2 VOIMANKÄYTÖN OPETUS POLIISIAMMATTIKORKEAKOULULLA

2.1 Poliisiammattikorkeakoulu

Poliisiammattikorkeakoulusta ja sen tehtävistä on säädetty laissa Laki Poliisiammattikorkeakoulusta (1164 / 2013). Laissa on säädetty, että Poliisiammattikorkeakoulu toimii Poliisihallituksen alaisuudessa ja kuuluu myös sisäministeriön toimialaan. Lain toisessa pykälässä on määritelty Poliisiammattikorkeakoulun tehtävät, jotka ovat:

1. antaa sisäisen turvallisuuden alalla tutkimukseen ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja johtamistehtäviin sekä tukea yksilön ammatillista kasvua ja edistää elinikäistä oppimista;
2. harjoittaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä, joka palvelee poliisitoiminnan ja sisäisen turvallisuuden suunnittelua ja kehittämistä sekä Poliisiammattikorkeakoulun opetusta. (Laki poliisiammattikorkeakoulusta. (1164 / 2013) 2 §.)

Poliisiammattikorkeakoulun koulutustehtävästä on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksella Valtioneuvoston asetus Poliisiammattikorkeakoulusta (282 / 2014). Asetuksen kolmannen pykälän toisessa momentissa on määritetty, että Poliisi (AMK) -tutkinnon opintojen laajuus on 180 opintopistettä. Asetuksen neljännessä pykälässä on määritetty, että Poliisiammattikorkeakoulu suunnittelee ja järjestää opinnot opintokokonaisuuksina. Opinnot sekä opetus järjestetään puolestaan opintojaksoina. Opetussuunnitelmassa määrätään puolestaan opintojaksojen tavoitteista, käsiteltävistä asiakokonaisuuksista, opintojen laajuudesta opintopisteinä, opetuksen ja harjoittelun määrästä sekä opiskelijoilta vaadittavista suorituksista. (Valtion asetus Poliisiammattikorkeakoulusta 282/2014 3–4 §.)

2.2 Poliisin voimakeinot

Poliisin tehtävät on määritelty Poliisilain (872 / 2011) 1:1§. Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaa saattaminen. Poliisilain (872 / 2011) toisen luvun 17—20 §:ssä on määritellyt toimet, joita poliisi voi käyttää virkatehtävällään, mikäli voimakeinojen käyttäminen on tehtävän suorittamisen kannalta välttämätöntä.

PolL 2:17§ mukaan poliisimiehellä on oikeus käyttää voimakeinoja vastarinnan murtamiseksi, henkilön paikalta poistamiseksi, kiinniottamisen toimeksiannettamiseksi, vapautensa menettäneen pakenemisen estämiseksi, esteen poistamiseksi, miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumiseksi taikka välittömästi uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon tai tapahtuman estämiseksi.

2.3 Voimankäyttövälineet

Valtionneuvoston asetuksessa poliisista (1080 / 2013) määritellään poliisin käyttämät voimankäyttövälineet, joita ovat henkilökohtainen virka-ase, tukiasena käytettävät virka-asetta vastaavat ampuma-aseet, poliisin toimintaa tukevat erityisaseet sekä muut ominaisuuksiltaan ja asian mukaisesti käytettyinä vaikutuksiltaan ampuma-asetta lievemmit voimankäyttövälineet.

Johan Boucht on oppikirjassaan ”Poliisin voimakeinojen käyttö – Suomalaisen oikeuden oppikirja” jakanut poliisin käyttämät voimankäyttövälineet vaarallisiin sekä vähemmän vaarallisiin välineisiin. Jaottelu perustuu siihen, kuinka mikäkin voimankäyttöväline vaikuttaa tai voi vaikuttaa käytön kohteena olevaan. Vaaralliseksi voimankäyttövälineeksi luokitellaan vain ampuma-aseet. Vähemmän vaaralliseksi luokitellaan fyysiset voimakeinot, kuten hallintaotteet, maahanviennit sekä kuljetusotteet, teleskooppipatukka, OC-sumutin, kyynelkaasu, etälamautin eli taser sekä poliisikoira. (Boucht 2020, 36.)

Sisäministeriön asetuksessa poliisin voimakeinojen käyttämisestä (979 / 2004) on myös määritelty, että virkatehtävän kohteena olevan henkilön liikkumavapautta voidaan rajoittaa käsirautoilla tai muulla tarkoitukseen sopivalla välineellä kuten nippusiteillä.

2.4 Voimankäyttö ja voimankäytön taktiikat -opintojakso

Poliisi (AMK) -tutkinnon opetussuunnitelmassa vuosille 2022–2024 voimankäyttö ja voimankäytön taktiikat -opintojakso on sijoitettu Poliisityötä tukeva osaaminen -opintokokonaisuuteen, jonka opintopisteiksi on määritetty 26 opintopistettä (op). Voimankäytön ja voimankäytön taktiikat on jaettu neljään osajaksoon, joiden suorittamisesta opiskelija saa kahdeksan opintopistettä. Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. (Poliisi [AMK] opetussuunnitelma 2022–2024.)

Ensimmäisellä osajaksolla lähdetään luomaan perusteita opiskelijan voimankäytön osaamiseen. Tällöin on tarkoitus perehtyä voimankäytön perusteisiin ja tekniikoihin, jotka liittyvät fyysiseen voimankäyttöön. Osajaksolla myös perehdytään lievempiin voimankäyttövälineisiin. (Toteutussuunnitelma voimankäyttö 1). Toisella osajaksolla jatketaan lievempien voimankäyttövälineiden harjoittelua sekä opitaan soveltamaan lievempien voimankäyttövälineiden käyttöä riippuen toimintaympäristöstä sekä käsillä olevasta tilanteesta. Uutena asiana opiskelijoille tulee virka-aseeseen liittyvä turvallinen käsittely ja ampumataidon kehittäminen, passiiviset suojavälineet, niiden kanssa toimiminen, oven murtaminen ja siihen liittyvä välineistö. (Toteutussuunnitelma voimankäyttö 2.)

Kolmannella osajaksolla jatketaan edelleen fyysisten voimankäyttötekniikoiden, lievempien voimankäyttövälineiden, turvallisen aseenkäsittelyn sekä hyvän ampumataidon kehittämistä. Lisäksi opiskelija perehtyy omiin henkilökohtaisiin stressimekanismeihinsa ja harjoittelee niiden säätämistä. Uutena asiana osajaksossa tulee voimakeinojen käyttäminen ajoneuvoihin liittyvissä toimintaympäristöissä, minkä lisäksi harjoitellaan kulkuneuvon pakkopysäyttämistä sekä piikkimaton käyttöä. (Toteutussuunnitelma voimankäyttö 3). Neljännen voimankäytön osajakson osalta toteutussuunnitelmaan on kirjattu, että osajaksolla opiskelija pääsee perehtymään hätäsuunnitelman toimintamalliin, hätäsuunnitelman toteuttamiseen erilaisissa toimintaympäristöissä sekä jatkaa fyysisten voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käytön harjoittelua. Uutena asiana tulee etälamauttimeen liittyvä käyttäjäkoulutus ja osaamisen näyttö. (Toteutussuunnitelma voimankäyttö 4.)

Opiskelijoiden osaamista testataan myös eri tavoin. Ennen työharjoittelua opiskelijan on suoritettava hyväksytysti kaksi fyysiseen voimankäyttöön liittyvää näyttöä, kaksi ammuntaan liittyvää näyttöä sekä lievempien voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutukset. (Poliisi [AMK] opetussuunnitelma 2022–2024).

2.5 Poliisi (AMK) -tutkinnon työharjoittelu

Poliisi (AMK) tutkintoon kuuluu myös työharjoittelu. Työharjoittelu on iso osa opintoja, sillä se sijoittuu toiselle ja kolmannelle Opiskelu vuodelle, kestää noin 10 kuukauden ajan ja vastaa 55 opintopistettä. Valtioneuvoston asetukseen Poliisiammattikorkeakoulusta (282 / 2014) on kirjattu, että harjoittelun tavoitteena on, että opiskelija perehtyy ohjatusti ammattiopintojen kannalta keskeisiin työtehtäviin sekä soveltaa opittuja tietoja sekä taitoja työelämässä.

Harjoittelussa opiskelija työskentelee määrätyllä poliisilaitoksella monessa poliisin perustehtävässä, kuten esimerkiksi poliisipartiossa valvonta- ja hälytyssektorilla, rikostutkinnassa perehtyen rikostutkijan perustehtäviin sekä palvelee asiakkaita asiakaspalvelutehtävissä. Harjoittelun tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa kokonaisvaltaisen osaamisen, joka työelämässä vaaditaan, sekä sisäistää poliisin ammatti-identiteetin. (Laitinen 2020, 89.)

2.5.1 Voimankäyttö osana työharjoittelussa

Poliisiammattikorkeakoulun opetussuunnitelmassa vuosille 2022–2024 ei ole tarkkaa mainintaa liittyen voimankäyttöön tai voimankäyttövälineisiin. Voimankäyttöön liittyviä kirjauksia on kuitenkin havaittavissa. Opetussuunnitelman harjoittelua koskevaan kohtaan on kirjattu seuraavanlaisesti: ”Opiskelija työskentelee ohjattuna operatiiviseen poliisitoimintaan liittyvissä valvonta- ja hälytystoiminnan, liikenteenvalvonnan ja rikostorjunnan miehistötason tehtävissä.” Osaamistavoitteisiin voimankäyttö on sisällytetty esimerkiksi: ”Opintojakson suorittamisen jälkeen opiskelija osaa työskennellä poliisin arvojen edellyttämällä tavalla operatiivisessa toiminnassa sekä osaa työskennellä valvonta- ja hälytystoiminnan

sekä liikenteenvalvonnan miehistötason perustehtävissä.” (Poliisi [AMK] opetussuunnitelma 2022—2024.)

Harjoittelun toteutussuunnitelmassa ei ole selkeästi eroteltu voimankäyttöön, voimakeinojen tai voimankäyttövälineisiin liittyviä toteutusta tai tavoitteita. Kuitenkin toteutussuunnitelmassa on havaittavissa voimankäyttöön liittyviä kirjauksia. Ne on sisällytetty pääsääntöisesti valvonta- ja hälytystoiminnan miehistötason perustehtävien alle. Valvonta- ja hälytystoiminnassa on mainittu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonta, poliisitaktiikka, toimivaltuudet, asiakkaiden kohtaaminen sekä työturvallisuus. Suorittaakseen harjoittelun hyväksytysti toteutussuunnitelmassa on valvonta- ja hälytystoiminnan osaamisen alle luetteloitu, että opiskelijan on tunnettava poliisitaktiikat ja osata soveltaa niitä liikenteenvalvontaan sekä yleisen järjestyksen turvaamisen tehtävissä sekä hyödyntää käytössä olevia työvälineitä perustehtävien hoidossa asiantuntevasti. Harjoittelun hylkäykseen johtaviin perusteisiin valvonta- ja hälytystoiminnan osaamisen alle on voimankäyttöön liittyen kirjattu, ettei opiskelija osaa olla johdettuna, ei ymmärrä omaa rooliaan, toimii työturvallisuutta vaarantavasti sekä opiskelijalla on ongelmia asiakaskohtaamisissa. (Toteutussuunnitelma harjoittelu, 2022.)

2.6 Työharjoittelun ohjaaja

Poliisi (AMK) harjoittelun oppaaseen vuodelle 2023 on kirjattu, että opiskelijalla on tukenaan ja apunaan nimetty työharjoittelun ohjaaja, jonka tehtävänä on ohjata opiskelijan osaamisen kehittymistä sekä antaa jatkuvasti opiskelijalle palautetta (Poliisiammattikorkeakoulu 2023, 4). Vuoden 2015 oppaassa Poliisi (AMK) harjoittelu – Opas opiskelijoille, ohjaajille ja yhdyshenkilöille on puolestaan kirjattu, että harjoittelun ohjaajan on oltava ohjaamistehtävään myönteisesti suhtautuva, tehtäväänsä motivoitunut sekä ammattitaitoinen poliisimies. Oppaaseen on myös kirjattu harjoittelun päätehtäviksi auttaa harjoittelijaa sopeutumaan työyhteisöön, ohjata harjoittelijaa työtehtävien asianmukaiseen suorittamiseen, valvoa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta, arvioida harjoittelijan sopivuutta poliisitehtäviin, kehittää harjoittelua sekä antaa harjoittelijalle hänen tarvitsemaansa palautetta. Palautteesta on kirjattu oppaaseen vielä tarkennus, että palautteen pitää olla ohjaavaa, kannustavaa sekä perusteltua. Palautetta on annettava sekä harjoittelijan onnistuessa että kehittämistä vaativien suoritusten jälkeen. (Poliisiammattikorkeakoulu 2015, 8.)

2.6.1 Työharjoittelun ohjaajien koulutus

Työharjoittelun ohjaajille tarjotaan myös koulutusta työharjoittelun ohjaajana toimimiseen. Koulutus ei siis ole pakollinen. Koulutuksen on tarkoitus antaa työharjoittelijoiden ohjaajille valmiuksia työharjoittelussa olevien opiskelijoiden ohjaamiseen, palautteen antamiseen ja osaamisen arviointiin. Koulutus kestää kaksi päivää ja näiden kahden päivän aikana on 14 tuntia lähiopetusta, jotka toteutetaan erilaisina luentoina sekä ryhmittäin. Koulutus on järjestetty niin, että se on tarkoitettu uusille ja nykyisille harjoittelun ohjaajille sekä yhdyshenkilöille. (Myllynen 2022, 17.)

3 TUTKIMUS- JA ANALYYSIMENELMÄT

3.1 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä soveltuu ihmisten vuorovaikutuksessa ja tajunnassa jäsentyvien ilmiöiden ja asioiden tutkimiseen (Puusa & Juuti 2020, 74). Tällöin tutkimuksen kohteena ovat ihminen ja maailma, jossa yksilö elää. Kun ihminen tutkii ihmistä, tutkijaa ei voi nähdä irrallisena tutkimuksesta. Tutkijan ollessa väistämättä merkittävä osa tutkimusta, tutkijan pyrkimys objektiivisuuteen korostuu. (Varto 1992, 23–26.) Tämä tarkoittaa sitä, että tutkija joutuu pohtimaan, miten hänen omat näkemyksensä vaikuttavat tehtyihin havaintoihin ja niiden tulkintaan tutkimusprosessin edetessä (Puusa & Juuti 2020, 57.)

Laadullisen tutkimuksen avulla tutkittavaan ilmiöön pystytään perehtymään tarkasti, paremmin kuin esimerkiksi kvantitatiivisella menetelmällä. Laadullisen tutkimusmenetelmän erityispiirre on se, ettei tutkimuksen tavoitteena ole löytää niin sanottua absoluuttista totuutta tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä, vaan tuottaa uutta tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Vilkkä 2015, 120.)

Koska laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää tavoittaa tutkittavien näkökulma mahdollisimman tarkasti, on aineistonkeruussa keskeistä hyödyntää menetelmää, jolla tutkittavien ääni saataisiin mahdollisimman hyvin kuuluviin (Puusa & Juuti 2020, 83). Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumetodeista tutkimukseen valikoitui teemahaastattelu. Teemahaastattelu tunnetaan myös nimellä puolistrukturoitu haastattelu. Tutkimusongelmasta poimittiin keskeiset aiheet tai teemat, joita tutkimushaastattelussa oli välttämätöntä käsitellä, jotta tutkimuksessa vastattiin tutkimusongelmaan. Se, missä järjestyksessä teemat käsiteltiin, ei ollut merkityksellistä tutkimushaastattelussa, vaan tärkeintä oli, että kaikki teemaan liitännäiset aiheet ja teemat tulivat käsitellyksi. Tavoitteena oli, että kaikista teemoista vastaaja voi antaa oman kuvauksensa ja haastatteluteemat käsiteltiin vastaajan kannalta luontevassa järjestyksessä. Teemahaastattelua ja avoimia kysymyksiä voidaan käyttää, kun tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä on vähän tietoa. (Vilkkä 2015, 124.)

Laadullisen tutkimuksen tutkimusasetelmaa voidaan pitää avoimena ja joustavana. Tutkimusprosessi muovautuu tutkimuksen alusta siihen asti, että tutkija kykenee tekemään johtopäätöksiä keräämästään aineistosta sekä kykenee suhtautumaan kriittisesti tekemäänsä työhön. Avoimen tutkimusasetelman ansiosta aineistonkeruu, aineiston analysointi, aineiston tulkinta sekä tutkimusten raportoinnin nivoutuvat tiivisti yhteen. (Puusa 2011, 51.)

3.2 Aineistonkeruu

Opinnäytetyötä varten haastateltiin neljää Etelä-Savon kenttäjohtoalueella valvonta- ja hälytystoimintasektorilla työskentelevää poliisihenkilöä. Tutkimuksen näkökulmasta kaikista tärkeintä oli, että tutkimukseen haastateltavilla poliisihenkilöillä olisi mahdollisimman paljon tietoa ja kokemusta harjoittelijoiden kanssa toimimisesta valvonta- ja hälytystoimintasektorilla. Tämän vuoksi tutkittavien valinnassa hyödynnettiin harkinnanvaraista näytettä. Harkinnanvaraisella näytteellä tarkoitetaan, että tutkittavaksi valitaan henkilöitä tai ryhmä, joilla tietää olevan kokemuksia ja käsityksiä tutkittavasta ilmiöstä etukäteen (Puusa, 2020, 101). Tämän vuoksi ennen varsinaisia haastatteluja täytyi selvittää, keillä Etelä-Savon kenttäjohtoalueella työskentelevillä poliisihenkilöillä on tarvittavaa asiantuntijuutta. Haastateltavien valintaan vaikutti myös se, että vastaajia pyrittiin hajauttamaan mahdollisimman laajalle alueelle maantieteellisesti, jotta saadut vastaukset kuvastaisivat koko Etelä-Savon kenttäjohtoaluetta. Maantieteellisestä näkökulmasta haastateltavien valinta onnistui hyvin, sillä kaikilta muilta poliisiasemilta onnistuttiin saamaan haastateltava yhtä lukuun ottamatta. Näin ollen kahdelta asemalta haastateltiin yksi henkilö ja yhdeltä asemalta kaksi henkilöä. Poliisiasemia ei avata tutkimuksessa enempää, sillä tällä pyritään varmistamaan tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden anonymiteetistä.

Valitut haastateltavat antoivat suostumuksensa tutkimukseen osallistumiseen. Vastausten kerääminen toteutettiin haastateltaville parhaana ajankohtana joko heidän virka- tai vapaa-aikanaan. Käytännössä haastatteluiden toteutus tapahtui niin, että tutkija sopi haastateltavan kanssa ajankohdan haastattelua varten ja haastattelu suoritettiin haastateltavan valitsemana ajankohtana.

Virkaikää neljällä haastateltavalla oli yhteensä noin 55 vuotta ja kokemusta valvonta- ja hälytystoimintasektorilla toimimisesta noin 43 vuotta. Harjoittelunohjaajina haastateltavina olleet henkilöt olivat toimineet harjoittelijoiden ohjaajina valvonta- ja hälytystoimintasektorilla ajallisesti noin 31 vuotta. Tänä aikana neljä haastateltavaa olivat ohjanneet ainakin 20 harjoittelijaa. Määrä ei ole tarkka, sillä yksi haastateltava ei muistanut, kuinka monta harjoittelijaa hän on henkilökohtaisesti ohjannut.

Keskiarvallisesti yhdellä vastaajalla olisi näin virkaikää reilut 13 vuotta, kokemusta valvonta- ja hälytystoimintasektorilta reilut 10 vuotta, harjoittelijanohjaajana toimisesta vajaan kahdeksan vuotta sekä ohjattavia harjoittelijoita ainakin viisi kappaletta. Kolme neljästä haastateltavasta oli käynyt edellä mainitun harjoittelijanohjaajakoulutuksen (Luku 2.6.1.). Haastateltavista yksi oli saanut kattavaa voimakeinojen käyttöön ja voimankäyttövälineisiin liittyvää koulutusta sekä toinen oli saanut lisäkoulutuksena poliisintukiaseisiin liittyvän koulutuksen. Kaksi muuta haastateltavaa eivät olleet saanut voimankäyttöön tai voimankäyttövälineisiin liittyvää lisäkoulutusta.

Haastattelut suoritettiin pääsääntöisesti liitteenä 3. olevan haastattelurungon mukaisesti. Kaikkien haastateltavien kohdalla pyrittiin etenemään samassa järjestyksessä, mutta riippuen haastateltavien

vastauksista ja niistä seuranneista lisäkysymyksistä haastattelun rakenne muovautui teemahaastattelun mukaisesti haastattelun edetessä. Haastattelukysymykset oli jaettu teemoihin, joiden sisällä oli tarkentavia kysymyksiä laajempaan teemaan liittyen. Tutkimuksen tulokset esitellään samassa järjestyksessä kuin ne on haastateltavilta kysytyt.

3.3 Aineiston analyysi

Kun tutkimuksessa on käytetty laadullista tutkimusmenetelmää, on aineiston aina oltava joko kuva- tai tekstimuodossa. Teemahaastatteluista kerätty nauhoitettu aineisto litteroidaan, eli muutetaan kirjalliseen muotoon, jonka jälkeen aineisto analysoidaan. Kun saadun haastatteluaineiston muuttaa tekstimuotoon, on kyseessä aineiston litterointi. Aineiston voi litteroida joko osittain tai kokonaan. Riippumatta siitä, litteroidaanko teksti kokonaan vai ei, litteroinnin tulee vastata sitä, mitä haastateltavat ovat haastatteluissaan sanoneet. Tämä tarkoittaa sitä, ettei litteroinnissa saa muokata haastateltavien puhetta tai sanavalintoja. (Vilkkä 2015, 137–138.) Kun haastattelut litteroidaan, tutkimuksen aineiston luotettavuus paranee. Litteroinnissa keskityttiin myös haastateltavien sanavalintoihin ja murteeseen, jotta aineistosta otettavat suorat lainaukset olisivat mahdollisimman autenttisia.

Teemoittelulla tarkoitetaan Hirsjärven ja Hurmeen mukaan aineiston analyysivaiheessa tapahtuvaa aineiston tarkastelua, jonka tarkoituksena on löytää piirteitä, jotka yhdistävät haastateltavia. Piirteet voivat pohjautua teemahaastattelun teemoihin ja tällöin voidaan olettaa, että lähtökohtateemat nousevat saadusta aineistosta esiin. (Hirsjärvi & Hurme, 2022.)

Kun haastatteluaineistot oli litteroitu analysointia varten, aineisto käytiin läpi ja aineisto värikoodattiin erilaisiin teemoihin. Vihreällä värillä koodattiin aineistosta ne kohdat, joissa puhuttiin positiivisesti harjoittelijoista ja heidän toiminnastaan. Punaisella värillä koodattiin puolestaan ne kohdat aineistosta, joissa käsiteltiin harjoittelijoiden haasteita tai tekemiä virheitä. Keltaisella värillä koodattiin neutraaleja asioita, joita ei voitu kategorisoida positiivisiksi tai negatiivisiksi asioiksi. Sinisellä värillä puolestaan koodattiin ne kohdat, jotka vastasivat asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Värikoodauksen ansiosta aineistosta pystyttiin erottelamaan eri teemaiset vastaukset värien mukaan. Värikoodauksen jälkeen samalla värillä koodatut aineiston osat siirrettiin erillisille asiakirjoille toisistaan. Tämän avulla aineistoa oli huomattavasti helpompi hahmottaa ja analysoida.

4 TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Voimankäyttötilanteet

Haastattelun ensimmäisenä teemana oli selvittää, millaisia voimankäyttötilanteita haastateltavilla on ollut harjoittelijoiden kanssa, kuinka monessa voimankäyttötilanteessa ohjaajat ovat olleet harjoittelijoi-

den kanssa, minkä tyyppisiä edellä mainitut tilanteet ovat olleet, mitä voimakeinoja tilanteissa on käytetty ja ovatko tilanteet, joissa on käytetty voimakeinoja, aiheuttaneet kanteluita. Ensimmäinen haastateltava (H1) kertoi olleensa harjoittelijoiden kanssa noin kymmenessä voimankäyttötilanteessa.

”No ne on ollut fyysisiä voimankäyttötilanteita ja ajoneuvolla tehtyä voimankäyttöä. Niitä on niin monipuolisesti, että en halua avata niitä.” (H1)

H1 kertoi, että tehtävät, joissa on käytetty voimakeinoja, ovat olleet sellaisia, että voimankäyttötilanteet olivat tulleet yllätyksenä, eivätkä ne ole olleet hätäkeskuksen antamien lähtötietojen mukaan esimerkiksi henkilöiden henkeen tai terveyteen liittäviä tehtäviä. H1 kertoi myös, etteivät voimankäyttötilanteet, joissa hän on harjoittelijoiden kanssa ollut, ole aiheuttaneet kanteluita.

Haastateltava kaksi (H2) arvioi puolestaan olleensa harjoittelijoiden kanssa kymmenestä kahteenkymmeneen voimankäyttötilanteessa. Haastateltava kertoi, että hänen kokemuksiinsa perustuen hän on ollut harjoittelijoiden kanssa hätäkeskuksen antamalla tehtävillä eli keikoilla, joissa on varauduttu voimakeinojen käyttöön. Kuitenkin edellä mainitut tilanteet ovat päättyneet niin, että voimakeinojen käyttöä ei sittenkään tarvittu, kohdehenkilöä on käskytetty onnistuneesti ja tämän jälkeen otettu rauhallisesti kiinni. H2 kuitenkin oli samaa mieltä H1 kanssa siitä, että yleensä voimankäyttötilanteet ovat tulleet yllättäen eteen. Hän antoi käytännön esimerkkejä tilanteista, joissa esimerkiksi rattijuopot ovat alkaneet vastustamaan verikokeiden ottamista tai koulukodista karussa olevat nuoret ovat pyrkineet pääsemään karkuun.

”Yleensä se on vähän niinku tullut käsille se tilanne siinä ja vähän yllättäen, että ne harvemmin ne tilanteet, joissa on niinku jäykempi (vakavampi) lähtötieto niin on tuottanut sellaista varsinaista voimankäyttötilannetta.” (H2)

Kysyttäessä, millaisia voimakeinoja on käytetty tilanteissa, joissa H2 on ollut harjoittelijoiden kanssa, hän vastasi, että tilanteissa ovat riittäneet fyysiset voimakeinot, eli esimerkiksi hallintaotteet, maahanviennit ja kahlitsemiset. Hän kertoi, ettei voimakkaampia voimakeinoja ole tarvinnut käyttää. Haastateltavan mukaan myöskään voimankäyttötilanteista, joissa hän on ollut harjoittelijan kanssa, ei ole seurannut kanteluita.

Haastateltava henkilö kolme (H3) kertoi haastattelussaan, että hän on ollut harjoittelijan kanssa noin kymmenessä voimankäyttötilanteessa. Hän korosti, että alueella, jolla hän partioi, on vähän resurssia, minkä seurauksena harjoittelijan ohjaaja ei aina aja harjoittelijan kanssa vaan harjoittelija voi ajaa muidenkin ryhmän jäsenten kanssa. H3 oli sitä mieltä, että voimankäyttötilanteita ”oman” harjoittelijan kanssa on ollut kenties vähän sen vuoksi, että kaikkia vuoroja ei ajeta oman harjoittelijan kanssa yhdessä. H3 puolestaan kertoi omiin kokemuksiinsa perustuen, että pääsääntöisesti voimankäyttötilan-

teet harjoittelijoiden kanssa ovat olleet hallintaotteita asiakkaista erilaisissa tilanteissa, mutta varsinaisia painitilanteita asiakkaan kanssa hän ei muista kokeneensa harjoittelijoiden kanssa. H3 lisäsi, että joissakin tilanteissa asiakkaalle on laitettu käsiraudat, mutta sen voimakkaampia voimakeinoja ei H3 ole harjoittelijoiden kanssa joutunut käyttämään.

*” Ne on pääsääntöisesti ollut niin kun kotikäynniltä tyyliin käsivarresta autoon saattamista ja muistaakseni ei ole yhtään painia, painia niin, kun tarvinnut harjoittelijan kanssa olla ja sitten tuota minusta yhtään niin kun en muista, että oltaisiin. Oltaisiko meidän kerran rau-
doitettu joku mutta en muista, että minkä takia.” (H3)*

Yhtenevästi H1 ja H2 kanssa, H3 ei ollut saanut kanteluita toiminnastaan tilanteissa, joissa hän oli ollut harjoittelijoiden kanssa. Haastateltava henkilö neljä (H4) arvioi, että niiden kolmen ”oman” harjoittelijan kanssa, joita hän on ohjannut, hän on ollut noin kymmenessä voimankäyttötilanteessa. Yhtenevästi haastateltavien H2 ja H3 kanssa, H4 kertoi, ettei myöskään hänellä ole ollut harjoittelijoiden kanssa sellaisia voimankäyttötilanteita, joissa olisi tarvittu fyysisiä voimakeinoja tai kahlitsemista voimakkaampia voimakeinoja. Kuten ei muillakaan haastateltavilla, henkilölle 4 ei ollut tullut kanteluita voimankäyttötilanteista, joissa hän on ollut harjoittelijoiden kanssa.

4.2 Harjoittelijoiden toiminta

Haastattelussa pyrittiin voimankäyttötilanteiden jälkeen kartoittamaan, miten työelämässä olleet ja monia harjoittelijoita ohjanneet ovat kokeneet ohjaamiensa harjoittelijoiden taitotason toimia voimankäyttötilanteissa. H1 oli kokemuksiinsa perustuen sitä mieltä, että voimankäyttötilanteissa, joissa hän on ollut harjoittelijoiden kanssa, harjoittelijat ovat toimineet heikosti. Kysyttäessä, mitä H1 kertomallaan tarkoittaa, hän kertoi, että harjoittelijoiden suorittamat tekniikat, toiminta ja taktiikka eivät ole olleet peruspoliisityön vaadittavalla tasolla. H1 mukaan ammatillista kokemusta tai osaamista ei ole ollut riittävästi ja sitä kautta vastuu toiminnasta on siirtynyt enemmän partionjohtajalle. H1 kertoi omakohtaisen kokemuksen, jolla hän esimerkiksi perustelee vastauksiaan.

”Meiltä lähti karkuun koulukotikarkuri ja harjoittelija lähti juosten perään ja annoin ohjeet ja juokset perässä ja tota seuraat ja annat radiossa tietoja, minä ajan autolla vastaan. No se karkuri meni piiloon semmoiseen porttikongiin ja harjoittelija meni sitten sinne porttikongiin ilmoittamatta asiasta radiossa kellekään mitään itsekseen, joka aiheutui siihen, että se harjoitteli ja sitten sai turpaansa siellä porttikongissa ja sen lisäksi että etsittiin harjoittelijaa ja sitten etsittiin tota noin niin sitä kaveria. No harjoittelija onneksi löytyi siitä ja hänelle ei sitten sattunu pahemmin asiassa.” (H1)

H2 kertoi eriäviä näkemyksiä verrattuna H1 harjoittelijoista puhuttaessa. H2 kertoi, että hänen omiin kokemuksiinsa perustuen hänelle on muodostunut todella positiivinen kuva kaikista harjoittelijoista,

jotka hänellä on ollut. Hän kertoi, että hänen omat kokemuksensa ovat olleet sellaisia, että harjoittelijat ovat osanneet lukea tilannetta oma-aloitteisesti ja ovat osanneet toimia koulutusta vastaavalla tavalla.

”Harjoittelijoiden toiminta on ollut yhdenmukaista ja selkeätä vähän niinku tai selkeästi koulussa opittujen perusmallien mukaista.” (H2)

H3 kertoi myös, että harjoittelijat, joiden kanssa hän on ollut voimankäyttötilanteissa, ovat omanneet hyvät perusvalmiudet toimia voimankäyttötilanteissa, ja niistä on suoriuduttu vallan mainiosti. H3 toi myös esiin näkemyksen, että hänen mielestään harjoittelijat ovat myös osanneet huomioida työturvallisuuteen liittyvän näkökulman aina parhaalla mahdollisella tavalla eikä toiminnassa ole syntynyt vaaratilanteita, jossa harjoittelija laiminlöisi turvallisuutta jollakin tavalla.

”Tosi mallikkaasti ovat suoriutuneet ihan jokainen harjoittelija kenen kanssa oon ajanut.” (H3)

H4 kertoi omassa haastattelussaan yhtenevästi, että harjoittelijat, joiden kanssa hän on toiminut voimankäyttötilanteissa, harjoittelijat ovat osanneet tehdä ”perusjutut” hyvin eikä hänen mukaansa harjoittelijoiden toiminnassa olisi ollut mitään ihmeellistä ja suoritukset ovat olleet sellaisella tasolla, mitä koululla on opetettu. H4 mukaan Poliisiammattikorkeakoulu on valmistanut harjoitteluun tulevia opiskelijoita hyvin. H4 kertoi myös, että mikäli partio on ollut voimankäyttötilanteissa, tilanne puretaan H4 johdolla tilanteen jälkeen ja pohditaan yhdessä, mikä tilanteessa meni hyvin ja mikä huonosti.

”Mitä mulla on näistä (harjoittelijoista) kokemusta niin tämmöiset niinku tavallaan, mikä on semmoista perusjuttua, niin mun mielestä niinku hyvin, että ei niissä (voimankäyttötilanteissa) ollut kyllä mitään niinku semmoista ihmeellistä.” (H4)

4.3 Harjoittelijoiden vahvuudet

Haastatteluissa pyrittiin myös selvittämään, tuliko haastateltaville mieleen joitakin selkeitä nostoja asioista, jotka he olisivat huomanneet harjoittelijoille helpoiksi. Ensimmäinen (H1) ja viimeinen (H4) haastateltava eivät nostaneet selkeitä yksittäisiä vahvuuksia, joita harjoittelijoilla oli ollut. H4 kertoi omassa haastattelussaan, että lievien voimankäyttövälineiden kuten käsirautojen käyttö on harjoittelijoilla sujunut hyvin eikä hän ole huomannut niitten kanssa toimisessa puutteita. Toinen haastateltava H2 korosti muun kerrontansa ohella, että selkeitä asioita, jotka hän oli havainnut harjoittelijoiden vahvuuksiksi, olivat fyysiseen voimankäyttöön liittyvät hallintaotteet, maahanviennit sekä partionjäsenten roolit voimankäyttö- ja kiinniottotilanteissa. H3 nosti harjoittelijoiden vahvuuksiksi harjoittelijoiden kyvyn nähdä omat heikkoutensa ja kehityskohteensa sekä tuomaan ne ilmi. Hän antoi käytännön esimerkin harjoittelijasta, joka kertoi tunnistaneensa itsestään, että hänellä on todella vähän ajokokemusta ja että auton hallinta tuotti hänelle hankaluuksia. Keskustelun myötä H3 ja harjoittelija olivat keskustelleet asiasta ja

huomioineet asian työtehtävillä sekä myös pyrkineet kehittämään esiin tuotua haastetta. H3 mainitsi, että harjoittelijat osaavat myös reflektoida hyvin omaa tekemistään.

” Itsekin yllätyin yhellä keikalla, että aika semmoinen ponnekas käskyttäminen harjoittelijalla oli, että minä yritin vähän itse silleen leppoisan kautta sitä kaveria saada sieltä rappukäytävästä tulemaan. Putkaan piti lähteä, niin se (asiakas) vähän heitti hankalammalla kautta sen niin tuota harkkari sitten vähän silleen tiukempaa sävyyn sano, niin sehän tuli sieltä ihan laki kourassa. Kyllä että niinku, miten se nyt ilmaisisi tuomoinen niinku ponnekas ja periaatteessa sen poliisin minä omaksuminen niin oli minusta aika hyvällä tasolla jo siinä vaiheessa, että pystyi niin kun auktoriteettia käyttämään sen kaverin sieltä puheella saamaan niin se oli minusta hieno suoritus.” (H3)

4.4 Harjoittelijoiden eroavaisuudet ja haasteet

Harjoittelijoissa ilmenneiden vahvuuksien ja positiivisten huomioiden jälkeen haastatteluissa oli tarkoitus selvittää, mitkä asiat puolestaan ovat olleet harjoittelijoille haastavia sekä eroavatko harjoittelijat tai heidän toimintatapansa toisistaan. H1 kertoi kokemuksiinsa pohjautuen, että hän on havainnut harjoittelijoissa sekä heidän taitotasoissaan eroavaisuuksia. Hänen mukaansa toiset harjoittelijat ovat olleet selvästi henkilöitä, jotka eivät pelkää fyysistä voimankäyttöä tai kohdehenkilöön kiinni käymistä, kun taas jotkut harjoittelijat ovat jääneet sivulle katselemaan käynnissä olevaa painitilannetta.

H2 puolestaan oli havainnut, että harjoittelijoiden väliset erot muodostuvat lähinnä siitä, millaiset fyysiset ominaisuudet sekä millainen temperamentti eri henkilöillä on. H2 kertoi, että toiset harjoittelijat ovat olleet fyysisesti vahvempia kuin toiset ja erilaisten temperamenttien seurauksena toiset henkilöt reagoivat nopeammin erilaisiin tilanteisiin, kuin toiset. Haasteellisiksi asioiksi harjoittelijoille H2 oli huomannut tilanneorganisaatioissa toimimisen. H2 epäili, että vaikka koulussa harjoitellaan monipartiotoimintaa, ovat ne silti rakennettuja ja ohjattuja harjoituksia, minkä vuoksi monipartiotoiminnan tarkoitus ja syyt eivät välttämättä avaudu kaikille opiskelijoille.

”Et jos varaudutaan voimakeinojen käyttöön ja meillä on useampi partio siinä, niin välttämättä ei niinku sellaista monipartio tai tilanneorganisaation rakentamisesta ja siinä rooleja, että kuka tekee ja mitä tekee, niin se ei ole ehkä ihan niin selkeä.” (H2)

Toinen asia, jonka H2 oli huomannut harjoittelijoilla haasteelliseksi, oli toimivan ja tehokkaan voimankäyttövälineen valinta. Hän oli huomannut, että vaikuttaisi siltä, etteivät harjoittelijat uskaltaisi käyttää omalla varustevyöllä olevia voimankäyttövälineitä. H2 arveli, että joko opiskelijoita on ”peloteltu” tai varoitettu, ettei voimankäyttövälineitä tule käyttää, jottei mahdollisista välineen käyttämisistä tule kanteluita tai selvityksiä. Toiseksi vaihtoehdoksi hän pohti sitä, että harjoittelijoilla ei yksinkertaisesti ole

riittävästi harjoituskertoja ja -toistoja, jotta he uskaltaisivat käyttää käytössään olevia voimankäyttövälineitä. H2 mukaan harjoittelijoiden olisi myös tärkeää ymmärtää, miten oma toiminta perustellaan. H2 huomion lakisääteisenä pohjana toimii Poliisilain (872 / 2011) ensimmäisen luvun neljäs pykälä, jossa kerrotaan vähimmän haitan periaatteesta. Vähimmän haitan periaatteen mukaan poliisintoimenpiteillä ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa, kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Käytännössä tällä tarkoitetaan, että mikäli poliisihenkilö joutuu tehtävällään käyttämään voimakeinoja, on poliisihenkilön valittava sellainen keino, jolla aiheutetaan mahdollisimman vähän vahinkoa tai haittaa kohteena olevalle henkilölle.

Kolmanneksi haasteelliseksi asiaksi H2 nosti työelämässä muuttuvan työympäristön tehtäväpaikoilla. H2 nosti esiin, että koulussa ympäristöt, joissa Poliisiammattikorkeakoululla harjoitellaan, ovat suppeita, koska pääosin koululla harjoitellaan koulun alueella sijaitsevissa harjoituskaupungissa sekä asuntoloissa. Ongelmia hän on havainnut siinä vaiheessa, kun esimerkiksi Etelä-Savon alueella toimiessa monesti ympäristöt, joissa poliisi toimii, ovat maaseudulla, maatalojen pihapiireissä tai omakotitaloalueilla. Edellä mainituissa ympäristöissä esimerkiksi poliisiauton sijoittelu sekä käytettävät ovitaktiikat muuttuvat selkeästi verrattuna esimerkiksi kerrostalossa toimimiseen. Viimeiseksi nostoksi H2 kertoi koiratoiminnan. Varsinaiseksi haasteeksi hän ei sitä kuvannut, sillä hän tiedosti, etteivät opiskelijat koululla pääse harjoittelemaan koirapartioiden kanssa toimintaa, johon liittyy poliisikoira.

” Kun koira otetaan mukaan ryhmitykseen ja on useampi partio niin se pikkuisen muuttaa ja mutkistaa ja se voi tuntua vähän erikoiselta sitten, kun siinä on se koira pyörimässä jaloissa ja saattaa joitakin jopa vähän jännittää jotenkin isokokoinen joku sakemanni siinä, ketä se siinä kohta näykkäsee jalasta” (H2)

H3 kertoi omassa haastattelussaan, että hän on niin ikään havainnut yksilöllisiä eroja harjoittelijoiden välillä. Hän kertoi, että harjoittelijan persoonissa on ollut eroja, sillä jotkut harjoittelijat menevät hana-kammin kohdehenkilöihin kiinni, kun taas toisilla harjoittelijoilla on isompi kynnyks puuttua kohdehenkilön koskemattomuuteen.

”Toiset sitten taas vähän jää, ehkä miettimään tai aristaa sitä kiinni menoa.” (H3)

H3 kertoi myös, että hän on pohtinut muiden harjoittelijoiden ohjaajien sekä kollegoiden kanssa, että eri harjoittelijoiden välisiin eroihin vaikuttavat myös voimakkaasti, mitä harjoittelija on tehnyt ”edellisessä elämässä”. H3 ja henkilöt, joiden kanssa hän oli keskustellut, olivat tehneet havainnon, että mikäli kyseessä on harjoittelija, joka tulee suoraan lukiosta tai yliopistosta ja on iältään nuorempi, ovat erot harjoittelijan persoonassa huomattavia verrattuna varttuneempiin harjoittelijoihin. Käytännössä tämä näkyi H3 mukaan innokkuutena. Hän korosti, että on hyvä asia, että harjoittelijat ovat innokkaita, mutta usein nuorilla harjoittelijoilla liiallinen innokkuus voi muuttua koheltamiseksi, joka puolestaan on

voi haitata työntekoa. H3 mukaan vanhemmat harjoittelijat ovat innokkaita, mutta innokkuus pysyy mallillisempänä, minkä seurauksena se ohjautuu ja kanavoituu paremmin mahdollisesti parantaen työn tekemistä.

Kaikkein haastavimmaksi asiaksi harjoittelijoille H3 nosti peliälyn. Peliälyllä hän tarkoitti poliisihenkilöiden ymmärrystä siitä, milloin kohdehenkilöön mennään kiinni ja milloin riittää, että haastava asiakas pyritään rauhoittamaan puheella.

”Milloin se on niinku tarpeellista tai milloin meidän kannattaa mennä kiinni niin ehkä siinä oon niinku huomannu niitä kehittämiskohteita, että (harjoittelija) lukisi sitä tilannetta vähän pidemmälle ja luottaisi, vaikka siihen puheeseen pidemmälle.” (H3)

H4 kertoi omassa haastattelussaan, että kaikki harjoittelijat, jotka hänellä on ollut, ovat olleet taitotasoltaan aika samanlaisia. Hän kuitenkin muistutti siitä, että harjoittelijan taustat voivat luoda eroja harjoittelijoiden välillä, jos harjoittelijalla on esimerkiksi vahva harrastuneisuustausta kamppailulajeista. H4 nosti omassa haastattelussaan myös ilmi, että yhtäaikainen toiminta partion jäsenten välillä on joidenkin harjoittelijoiden kanssa ollut haasteellista. Hän kuitenkin korosti, että varsinkin harjoittelun alkuvaiheessa, kun harjoittelijat eivät tunne kovin hyvin ohjaajiaan eivätkä ohjaajat puolestaan harjoittelijoita, voi osittain selittää havaittua haastetta.

”Se voi olla tietysti harjoittelijalle haastava, kun sä et silleen vielä tunne sitä omaa ohjaajasi esimerkiksi, mutta totta kai se asia aina niinku muuttuu harjoittelun edetessä, kun niitä asioita käydään läpi ja tutustumaan toiseen niin on, sitten huomattavasti helpompaa.” (H4)

H4 nosti yhtenevästi H3 kanssa, että joissakin tilanteissa harjoittelijoiden on ollut vaikeaa päättää, milloin jotakin asiaa ruvetaan tekemään ja milloin kynns toiminnan aloittamiseen ylittyä.

4.5 Haastateltavien kokemukset vastuusta, aloitteellisuudesta ja työturvallisuudesta

Haastattelujen seuraavassa vaiheessa oli tarkoitus selvittää, ovatko haastateltavat kokeneet, että harjoittelijoiden kanssa toimiminen vaikuttaisi heidän työturvallisuuden tunteeseen, tehtävillä tapahtuvaan aloitteellisuuteen tai vastuuseen. Ensimmäinen haastateltava H1 kertoi omassa haastattelussaan, että voimankäyttötilanteissa, joissa hän on ollut harjoittelijoiden kanssa, aloitteellisuus ei jakautunut tasapuolisesti. Hän näki syyksi sen, että partionjohtajalla, joka toimii myös harjoittelijan ohjaajana, on vastuu toiminnasta kokonaisuudessaan. Kysyttäessä kokiko H1 muutoksia omassa työturvallisuudessaan toimiessaan voimankäyttötilanteessa harjoittelijan kanssa verrattuna voimankäyttötilanteeseen, jossa mukana olisi vakivirassa toimiva partion jäsen, H1 vastasi, että hän oli kokenut muutoksia omassa työturvallisuudessaan. Hän painotti, että ero on ollut huomattava. Hän perusteli vastaustaan sillä, että

harjoittelijoita on joutunut voimankäyttötilanteissa ohjeistamaan ”kädestä pitäen”, miten tilanteessa pitäisi toimia ja mitä harjoittelijan pitäisi tehdä.

H2 kertoi omassa haastattelussaan, että mikäli voimankäyttötilanne on ollut mahdollista suunnitella ennen tehtävälle menemistä, eikä tilanne ole ollut yllättävä, hän on pyrkinyt pitämään aloitteellisuuden itsellään etenkin harjoittelun alkuvaiheessa. H2 perusteli vastaustaan, että harjoittelun alkuvaiheessa harjoittelijoiden pelisilmä, eli kyky arvioida tilannetta, ei ole kehittynyt sellaiseksi, että H2 haluaisi harjoittelijan tekevän omatoimisesti aloitteita. Hän kuitenkin muistutti, että harjoittelun edetessä, hommien tullessa tutuiksi ja pelisilmän kehittyessä partion välistä roolitusta voidaan sopivissa tilanteissa muuttaa.

”Saattaa olla, että ohjaajalle se henkilö on hyvinkin tuttu, että vaikka se olisi pahapäinen ja kovaääninen niin voi olla, että vanhastaan tietää, että kaikkein helpommalla päästä vähän aikaa jututtaa sitä niin ei tarvitse edes käydä siinä mitään painimaan.” (H2)

Kysyttäessä, H2 kertoi, ettei ole kokenut aloitteellisuuden pitämistä täysin itsellään stressaavana. Puhuttaessa työturvallisuudesta H2 kertoi, että oma työturvallisuuden tunne etenkin voimankäyttötilanteissa riippuu paljon siitä, kenen kanssa kyseistä tehtävää suorittaa.

”Etenkin alkuvaiheessa, kun et ole vielä niin tuttu sen harjoittelijan kanssa et tiedä silleen tai vakiporukka, mitä töissä niin sä tiedät mihin kukin pystyy ja mikä niitten voimatasoja taitotaso on. Ja sitten, kun tulen uusi kaveri niin totta kai sitä mieltii, että no että mitenhän tän (harjoittelijan) kanssa kulkee. Kyllä siinä tietysti alkuun etenkin niin voi olla sellaista pientä suurempaa jännitysmomenttia.” (H2)

Hän korosti kuitenkin, ettei jännitysmomentista huolimatta koe oman työturvallisuutensa vaarantuvan harjoittelijoiden kanssa toimiessaan. Hän kertoi, että harjoittelijoiden kanssa pitää miettiä aina, mikä voimankäyttötilanne on, varmistaa, että aloite pysyy hänellä itsellään, ja mikäli näyttää siltä, etteivät resurssit ole riittävät tilanteen selvittämiseksi, otetaan etäisyyttä ja hankitaan lisää resurssia paikalle.

H3 kertoi omassa haastattelussaan yhtenevästi H2 kanssa, että varsinkin harjoittelun alkuvaiheessa hän haluaa pitää aloitteellisuuden itsellään. H3 kertoi, että harjoittelijan kanssa sopimalla, että hän johtaa toimintaa omalla esimerkillään tilanteissa, toimiminen helpottui selkeän roolituksen ansiosta. H3 nosti uutena asiana, että mikäli hänen toimintansa ei tuottanut tulosta, he vaihtoivat rooleja harjoittelijan kanssa, että harjoittelija suorittaa ja hän varmistaa harjoittelijan toimintaa. H3 kertoi myös aiheeseen liitännäisesti, että mikäli harjoittelijalla tuli tilanteissa parempia huomioita, kuin mitä hän oli itse tehnyt, harjoittelijan ehdotusta lytätty vaan se otettiin huomioon.

”Välillä oli ihan oikeassa hänkin siinä ja minä väärässä, sen pystyy myöntämään.” (H3)

H3 kertoi, ettei hän ollut kokenut muutoksia omassa työturvallisuuden kokemuksissaan toimiessaan harjoittelijan kanssa voimankäyttötilanteissa. Hän vertasi itse työturvallisuuden tunnettaan toimiessaan vakioparin kanssa tunteeseen, joka hänellä on toimiessaan harjoittelijan kanssa. Vakioparin kohdalla hän korosti, että koska vakiopari on huomattavasti kokeneempi kuin harjoittelija, on hänen helpompaa luottaa hoitavan ”oman tonttinsa”. Harjoittelijan kanssa toiminen ei kuitenkaan hänen mukaansa vaikuttanut suoraan hänen työturvallisuuden tunteeseensa vaan enemmänkin oman toimintansa valpastumisena ja ympäristön tarkempana havainnointina.

”Kyllä niinku silleen loppujen lopuksi minä pystyn siihen harjoittelijaan ja osaamiseen ja ammattitaitoon niinku luottamaan sen työturvallisuuden suhteen, että sitten jos siinä tuli jotain pieniä niin sitten käytiin aina läpi tee ja mietittiin, että miten se voitaisiin tehdä paremmin.” (H3)

”Kyllä mä tietysti itse sen koen aina, että sitten ehkä ohjaajana niin kyllä se vastuu aina niinku mulla on. Musta tuntuu varmaan, ettei sellaista tilannetta ole ollut, että semmoinen aloitteellisuus ei olisi tullut käytännössä minulla, mutta mun mielestä se on ihan luonnollinen asia niinku tämmöisessä niin kun harjoittelijatilanteessa.” (H4)

Neljäs haastateltava kertoi omassa haastattelussaan, että hän on huomannut, että harjoittelun alkuvaiheessa harjoittelijat usein odottavat hänen hyväksyntäänsä ennen kuin alkavat toimimaan. Harjoittelun edetessä ja etenkin harjoittelun loppupuolella H4 kertoi huomanneensa, että hänen ohjaamiensa harjoittelijoiden rohkeus päätösten tekemisen suhteen oli kasvanut harjoittelun aikana. Loppuvaiheessa harjoittelua hän koki, että harjoittelijat ovat olleet tasavertaisia tekemään päätöksiä hänen kanssaan. Työturvallisuuteen liittyen H4 kertoi, että etenkin harjoittelun alkuvaihe, kun omaa harjoittelijaa ei tunne, luo tietynlaista jännitystä ja pohdintaa, miten käsillä olevasta tilanteesta selvittää ja miten harjoittelija reagoi erilaisiin ärsykkeisiin. Hän kertoi yhtenevästi H2 kanssa, että hän ei varsinaisesti koe työturvallisuutensa uhatuksi toimiessaan harjoittelijan kanssa, mutta myös hän kertoi miettivänsä tarkemmin tilanteissa ennakoitua ja mahdollisesti tehtäviä toimenpiteitä. Loppuun hän korosti humoristisesti, että totta kai siinä on eroja työturvallisuudenkin suhteen, jos vertaa tehtävien hoitamista harjoittelijan kanssa verrattuna partiokaveriin, jonka kanssa on ajanut kahdeksan vuotta ja sen partiokaverin ajattelun sekä tulevan toiminnan tietää jopa yhdestä sanasta.

4.6 Haastateltavien näkemykset voimankäytön koulutuksen kehittämiseen

Haastattelujen viimeisenä teemana haastateltavilta oli tarkoitus selvittää, miten he kehittäisivät Poliisi-ammattikorkeakoululla järjestettävää voimankäyttöön liittyvää opetusta. Haastateltava H1 kertoi, että hänen mielestään koulutuksessa järjestettävät voimankäyttöön liittyvien tasotestien pitäisi olla konkreettisia ja työelämää vastaavia. Hänen mielestään, mikäli opiskelija ei onnistuisi läpäisemään vaadit-

tuja tasotestejä, ei opiskelija silloin olisi valmis toimimaan valvonta- ja hälytystoiminnan tehtävissä. Kysyttäessä, mitä osa-alueita voimankäytön koulutuksessa pitäisi korostaa perustuen H1 itsensä tekemiin havaintoihin, H1 kertoi, että harjoittelijoilta saadun palautteen perusteella voimankäytön koulutusta pitäisi olla enemmän, sillä harjoittelijat itse olivat kokeneet voimankäytönkoulutuksen määrän vähäiseksi. H1 havaintoihin perustuen koulutusta pitäisi määrällisesti lisätä.

H2 korosti haastattelun lopuksi, että hänen havaintoihinsa perustuen koulutuksessa olisi tärkeää keskittyä käytännön harjoitteluun. Erityistä huomiota pitäisi kiinnittää harjoitusten erilaisuuteen mahdollisimman erilaisissa olosuhteissa. Hänen mielestään käytännön harjoitteet opettavat opiskelijoita kaikista parhaiten. H2 mielestä koulutukseen ei pitäisi tehdä merkittäviä muutoksia.

" Perusmallit yleensä on kaikilla hallussa. Voi olla, että siellä on jotain pieniä vaihteluita niin kun taitotasojen suhteen riippuen vähän niinku persoonasta, että miten paljon aihe kiinnostaa ja nuo, mutta tota kyllä niinku perusasiat yleensä tuntuu olevan aika hyvin hanskassa." (H2)

Kolmas haastateltava H3 kertoi, että ei hänellä mitään "lääkettä" ole koulutuksen parantamiseen tai kehittämiseen. Hän kertoi yhtenevästi H2 kanssa, että harjoituskertoja ja suoritteiden toistoja pitäisi lisätä niin, että suoritettavat asiat tulisivat selkärangasta tilanteen niin vaatiessa. Kysyttäessä, pitäisikö jotakin koulutuksen tiettyä osa-aluetta korostaa, H3 vastasi, että erilaisten toimintamallien korostaminen opiskelijoille olisi myös vaihtoehto.

"Ehkä se painottaminen siihen, että niitä toimintamalleja on yhtä paljon, kun on poliiseja, että se, että joku tekee toisella tavalla niin ei tarkoita, että se tekee väärin. Sen että niinku sen painottaminen, että olisi sitä rohkeutta sitten niin kun tehdään ja tuoda niitä omia mielipiteitä esiin, mutta sekin on semmoinen, että sitä on vaikea kouluttaa kenellekään, että se tulee sitten, ehkä se persoonakysymys siinä, että toiset on rohkeampia esittämään omia ja tekemään tietynlaisia linjauksia itse tai tuomaan niitä esille." (H3)

Hän kuitenkin korosti, että koulutuksen laatu on hyvä, hänen mielestään koulutuksen laatu on pysynyt hyvänä ja koulusta tulevat opiskelijat omaavat hyvät perusvalmiudet.

"Kouluttajat on varmasti osaavia ja siellä hyvää duunia tehdään sen niinku voimankäytöllisen koulutuksen eteen." " Mitä oon katsonut niin perusvalmiudet on kyllä kaikilla toimia tosi hyvät. Siitä se sitten työelämässä, kehittyä eihän se vaatii vaan niitä voimankäytön tilanteita ja niinku periaatteessa keikkoja vaan alle että siinä se jokaisella kehittyä sitten omaa tahtia." (H3)

Viimeinen haastateltava H4 oli yhteneväisellä linjalla haastateltavien H2 sekä H3 kanssa. Myös hänen mielestään koulussa järjestettävä opetus on laadultaan hyvää. Hän toi esiin uuden näkökulman, jota muut haastateltavat eivät olleet tuoneet: voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden merkityksen ja osuuden poliisityön kokonaisuudessa. H4 kertoi, että vaikka voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden osaaminen on joissakin tilanteissa elintärkeää, niiden osuus kaikesta poliisitoiminnasta on hyvin pieni eikä sen roolia pidä korostaa liikaa.

” Noi fyysiset (voimakeinot) niin se on aika pieni osa loppupelissä, sitten kuitenkin tätä kokonaista poliisi niinku työtä koko voimankäyttöä, että tota että mä luulen, että se on ihan hyvällä tasolla (osaaminen), että mä en semmoista kehitysaihetta siihen keksi. Käyvät siellä vaan ne perusasiat, jotka sitten on ihan hyvät eväät tänne poliisit väittää.” (H4)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa käsitellään aineistoon perustuen tutkimustuloksista tehtäviä johtopäätöksiä sekä vastaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Asetetut tutkimuskysymykset olivat: millaisia voimankäyttö- ja kiinniottotilannekokemuksia työharjoittelun ohjaajilla on ollut harjoittelijoiden kanssa sekä millaisia näkemyksiä työharjoittelun ohjaajilla on työharjoittelussa olevien opiskelijoiden taidoista ja kyvyistä toimia voimankäyttö- ja kiinniottotilanteissa.

Suoritettujen haastattelujen perusteella voidaan todeta, että Etelä-Savon kenttäjohtoalueella harjoittelijoiden ohjaajat eivät ole joutuneet kovin vakaviin tai vaarallisiin voimankäyttö- ja kiinniottotilanteisiin. Tilanteita ei ole myöskään ollut kovinkaan paljon, kun verrataan voimankäyttötilanteiden ja harjoittelijoiden määrää keskenään. Haastateltava H1 oli ainut haastateltava, joka kertoi haastattelussaan, että hän on harjoittelijan kanssa ollut tilanteessa, jossa on käytetty muita voimakeinoja kuin fyysisiä voimakeinoja, kahlitsemista tai ajoneuvolla tehtyä voimankäyttöä. Haastateltavat H2, H3 sekä H4 olivat käyttäneet vain fyysisiä voimakeinoja sekä kahlitsemista.

Haastateltavat H1 sekä H2 kertoivat, että tilanteet, joissa on jouduttu käyttämään voimakeinoja, eivät ole olleet alkutiedoiltaan tehtäviä, joilla olisi pitänyt varautua voimakeinojen tai voimankäyttövälineiden käyttöön. Heidän mukaansa voimakeinoja on jouduttu käyttämään tehtävien edetessä yllätyksellisissä tilanteissa.

Haastatteluiden perusteella harjoittelussa olevat poliisi (AMK) -opiskelijat osaavat työharjoittelussa toimia pääsääntöisesti ainakin kohtuullisella tasolla. Haastateltavat H2, H3 ja H4 olivat kaikki sitä mieltä, että työharjoitteluun tulevat opiskelijat omaavat hyvät perusvalmiudet toimia voimankäyttö- ja kiinniottotilanteissa. H2 oli huomannut oma-aloitteellisuutta opiskelijoiden kyvyssä tulkita ja ennakoida käynnissä olevien voimankäyttötilanteiden etenemistä. Harjoittelijat olivat myös osanneet käyttää haastatel-

tavien mukaan lieviä voimankäyttövälineitä kuten käsirautoja hyvin, eikä niiden käyttämisessä ollut ilmennyt puutteita. Harjoittelijoiden vahvuuksiksi oli myös koettu fyysiseen voimankäyttöön liittyvät hallintaotteet, maahanviennit sekä partionjäsenten roolit voimankäyttö- ja kiinniottotilanteissa.

Harjoittelijoiden kanssa voimankäyttötilanteissa toimiminen ei ollut myöskään vaikuttanut kuin yhden haastateltavan työturvallisuuteen merkittävästi. Kolme muuta haastateltavaa olivat kokeneet, ettei heidän työturvallisuuden tunteensa ole merkittävästi laskenut vaan pikemminkin haastateltavat olivat tilanteissa kiinnittäneet enemmän huomiota omaan toimintaansa. Tässä tutkimuksessa saadut vastaukset liittyen työturvallisuuteen mukailevat Myllysen (2022) opinnäytetyössä saatuja vastauksia. Mikäli harjoittelijoiden osaamisessa olisi ollut huomattavia puutteita, olisi todennäköistä, että haastateltavat olisivat kertoneet oman työturvallisuuden tunteensa laskeneen toimiessaan harjoittelijoiden kanssa.

Kaikki haastateltavat korostivat, että se, mitä harjoittelija on tehnyt ennen kuin on hakeutunut poliisikoulutukseen, vaikuttaa toimintaan myös voimankäyttötilanteissa. Haastateltavat kertoivat, että joissakin tilanteissa harjoittelijan laajempi elämäkokemus on heijastunut voimankäyttötilanteisiin. Heidän mukaansa harjoittelijat, jotka eivät tule suoraan yliopistosta tai lukioista voivat joissakin tilanteissa omata kyvyn ”lukea” käsillä olevaa tilannetta paremmin eivätkä he reagoi liian räväkästi kohtaamiinsa ärsykeisiin, eivätkä tilanteet mene heillä koheltamiseksi innokkuudesta huolimatta. Myös harjoittelijoiden harrastuneisuus sekä kiinnostus oman toimintakyvyn kehittämiseen nostettiin esiin. Haastateltavat olivat huomanneet, että mikäli harjoittelijat ovat harrastaneet itsepuolustus- tai kamppailulajeja, heijastui se uskallukseen ottaa fyysistä kontaktia asiakkaaseen.

Kuitenkin kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että vaikka harjoittelijoiden toiminta on pääsääntöisesti ollut tasoltaan hyvää, on työharjoitteluun tulevien opiskelijoiden voimankäytön osaamisessa kehityskohteita. Kaikista eniten se heijastuu haastateltavan H1 tekemistä nostoista. Lisäksi saaduissa tuloksissa on huomioitava, etteivät haastateltavat ole joutuneet harjoittelijoiden kanssa voimankäyttötilanteisiin, joissa olisi pitänyt käyttää voimakkaampia voimankäyttövälineitä tai ampuma-asetta. Mikäli tällaisia tilanteita olisi ollut, olisi mahdollista, että ohjaajien näkemykset harjoittelijoiden voimankäyttövälineiden käytön osaamisesta sekä voimankäyttötilanteissa toimimisesta voisivat olla erilaisia.

Haastateltavat kertoivat, etteivät näe Poliisiammattikorkeakoululla järjestettävässä voimankäytönopetuksessa suuria muutoksen tarpeita. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että perustuen heidän havaintoihinsa sekä käytyihin keskusteluihin ohjaamiensa harjoittelijoiden kanssa, olisi opiskelijoiden etu, että voimankäytön opetusta koulutuksessa lisättäisiin etenkin erilaisissa ympäristöissä. H4 kuitenkin muistutti, että vaikka voimankäyttö on tärkeä osa poliisin työtä ja se liittyy moneen asiaan poliisin työssä, ei sen merkitystä pidä ylikorostaa. Tutkimuksen tulokset tukevat tätä nostoa, sillä kuten aikaisemmin tutkimuksessa todettiin, voimankäyttötilanteita ei juurikaan ole tullut harjoittelun ohjaajille ja harjoittelijoille.

6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

6.1 Luotettavuus

Kaikessa tehdyssä tieteenharjoittamisessa keskeistä on tehdyn tutkimuksen luotettavuus. Tutkimuksen on oltava luotettava. Tutkimuksen luotettavuus sekä luotettavuuden arviointi kuuluvat hyvään tutkimuskäytäntöön riippumatta tutkimuksen teko- tai aineiston keruutavasta. (Puusa ym. 2011, 153.)

Tutkimuksessa käytetyn teorian ja sen viitekehyksen on esitettävä ne perusteet, joiden avulla ja perusteella tutkimusta voidaan pitää luotettavana. Luotettavuuden tarkastelussa on otettava huomioon kokonainen tutkimusprosessi aina aineistonhankinnasta aineiston analyysiin ja tulosten tulkitsemiseen. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointi on siis keskeinen osa tutkimusprosessia. Laadullisessa tutkimuksessa itse tehtävä tutkimus on jatkuvan arvioinnin alla tutkijan itsensä toimesta. Näin toimittaessa mahdollisesti satunnaisesti tapahtuneet virheet karsiutuvat tutkimuksen edetessä pois tutkimusaineistosta. (Varto, 1992, 103–104.)

Käytännön esimerkkinä edellä mainitusta toimii, että vaikka tutkimuksen aineistonkeruussa, testeissä, haastatteluissa tai rajaamisessa, tapahtuisi tutkimuksen luotettavuutta heikentäviä virheitä, niiden paljastuessa tutkimusta tekevän tutkijan on korjattava aineistoaan luotettavammaksi uudella aineistonkeruulla. Tutkimuksen luotettavuutta lisää esimerkiksi tutkimuksen vaiheiden tarkka selostus tutkimusraportissa. (Hirsjärvi ym., 2015, 227.)

Tutkijan selostaessa tarkasti tutkimuksen jokaista vaihetta tutkimuksen lukija näkee, kuinka tutkimus on käytännössä toteutettu. Tutkija voi selostaa tutkimuksensa tekemistä esimerkiksi seuraavin tavoin: selostetaan, miten aineisto on kerätty, millaisissa paikoissa aineisto kerättiin, onko aineistoa kerätessä ilmennyt häiriötekijöitä, onko haastattelussa tapahtunut virhetulkintoja sekä tutkijan itsensä arviointi haastattelujen tekemisestä. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232.)

Opinnäytetyöprosessin avaaminen lisää myös opinnäytetyön luotettavuutta. Ennen tutkimuksen tekemistä tutkijan oli mietittävä, mitä tutkittavasta aiheesta entuudestaan tiedetään, onko sitä tutkittu aikaisemmin sekä mitä hän tietää tutkittavasta asiasta. Tämä tarkoittaa aiheeseen perehtymistä sekä tutkimusaiheeseen liittyvän kirjallisuuden etsimistä. Kun lähdeaineistoa tutkittavaan aiheeseen löydettiin riittävästi, pystyttiin muodostamaan asetetut tutkimuskysymykset. Tutkimuskysymysten asettamisen jälkeen tehtiin teemahaastattelun runko, joka tehtiin siten, että sen avulla saatava uusi aineisto vastaisi mahdollisimman hyvin asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuslupa haettiin Itä-Suomen poliisilaitokselta 29.11.2024 ja tutkimuslupa saatiin 11.12.2023. Haastattelut sovittiin tutkimusluvun saamisen jälkeen kaikkien haastateltavien kanssa erikseen. Ensimmäinen haastateltava haastateltiin 09.01.2024, toinen 17.01.2024, kolmas 23.01.2024 ja neljäs 11.02.2024. Saatu aineisto litteroitiin ja

teemoitettiin, jonka jälkeen saatiin tutkimuksen tulos. Lopuksi kirjoitettiin saatujen tulosten perusteella tutkimuksen johtopäätökset sekä pohdinta.

Tutkimuksen aineisto kerättiin sekä kasvotusten että puhelimitse. Parhaaseen mahdolliseen vuorovai-
kutustilanteeseen haastatteluissa olisi päästy, mikäli kaikki haastattelut olisi suoritettu kasvotusten. Kuit-
tenkin kolme neljästä haastattelusta suoritettiin puhelimen välityksellä tutkimukselle asetetun aikatau-
lun vuoksi. Lisäksi haastateltavien maantieteelliset sijainnit asettivat rajoitteita haastatteluiden suoritta-
miselle kasvotusten, sillä haastatteluiden järjestäminen kasvotusten olisi viivästyttänyt tutkimuksen val-
mistumista. Haastatteluiden suorittaminen puhelimitse ei kuitenkaan vaarantanut haastattelutilanteita
eikä näin ollen aineiston keruun luotettavuutta. Haastattelut, jotka suoritettiin puhelimitse, oli etukäteen
sovittu niin, että haastateltavat olivat osanneet varautua haastatteluun valitsemalla paikan, jossa heitä
ei häiritä eivätkä haastattelut näin ollen keskeydy. Missään neljässä suoritetussa haastattelutilanteessa
ei ilmennyt häiriötekijöitä.

Tutkijan on kyettävä perustelemaan, miten hän on päätenyt esittämiinsä tulkintoihin. Luotettavuuden
kannalta on siis tärkeää, että käytetyt menetöt on kuvattu ja ne ovat selkeästi jäljitettävissä. Laadullisissa
tutkimusmenetelmissä on myös muistettava, että vaikka saadut tulokset ja tulkinnat olisivatkin hyvin
perusteltuja ja läpinäkyviä, ne eivät ole lopullisia. Tutkimuksessa saadun saman aineiston pohjalta on
mahdollista saada näkökulmasta ja tulkintatavasta riippuen monia eriäviä hyvin perusteltuja tulkintoja.
(Puula ym. 2011, 157—158.)

Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös se, että tutkija on itse suorittanut kyseisen opinnäytteessä käsi-
tellyn työharjoittelun sekä siihen kuuluvan valvonta- ja hälytyssektorin osajakson. Tämän seurauksena
tutkimuksen tehnyt henkilö omaa jonkun verran omia näkemyksiä ja kokemuksia siitä, kuinka harjoitte-
lussa samaan aikaan olleet opiskelijat ovat vastaavissa tilanteissa toimineet. Tutkija on myös keskus-
tellut harjoittelunsa aikana myös harjoittelijoiden ohjaajien kanssa kyseisestä aiheesta. Tämä lisää tut-
kimuksen luotettavuutta sen verran, että tutkimuksen tehnyt henkilö ei ole organisaation ulkopuolelta
vaan henkilö, jolla on kokemusta tutkittavasta aiheesta.

6.2 Eettisyys

Eettisellä ajattelulla tarkoitetaan henkilön kykyä tilannekohtaisesti pohtia oikeaa ja väärää niin omien
kuin yhteisöjen arvojen kautta. Tutkimustyössä jokainen kantaa itse vastuunsa tehdessään ratkaisuja
ja valintoja. (Kuula 2011, 21.) Eettisesti hyvä tutkimus vaatii monia erilaisia asioita, kuten esimerkiksi
tieteellistä tietoa, taitoja sekä hyviä toimintatapoja liittyen tutkimuksen tekemiseen. Suomen tutkimus-
eettinen neuvottelukunta on maininnut hyviksi toimintatavoiksi esimerkiksi rehellisyyden, yleisen huo-
lellisuuden ja tarkkuuden tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten

arvioinnissa. Kun tutkimus on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu yksityiskohtaisesti ja tarkasti vaatimusten mukaisesti, voidaan tehtyä tutkimusta pitää hyvän tieteellisen käytännön mukaisena. (Kuula 2011, 34—35.)

Tutkimuseettisten normien keskeiset lähtökohdat ihmistieteissä ovat ihmisen kunnioittamista ilmentävät arvot. Kuula jaottelee eettiset periaatteet ovat kolmeen osa-alueeseen: 1. tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, 2. vahingoittamisen välttäminen ja 3. yksityisyys ja tietosuojat. Tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittamisella tarkoitetaan sitä, ettei ihmisiä voi pakottaa osallistumaan tutkimuksiin. Ihmisille on annettava mahdollisuus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen vai eivät. Jotta henkilöt haluaisivat osallistua tutkimukseen, on tutkittavien saatava riittävästi tietoa tutkimuksesta kuten esimerkiksi tutkimuksen perustiedot, mikä on saadun tutkimuksessa saatujen tietojen käyttötarkoitus, mitä tutkimukseen osallistuminen käytännössä tarkoitetaan sekä kuinka paljon tutkimukseen osallistuminen vie tutkittavien aikaa. (Kuula, 2011, 60—64.)

Tutkittavan vahingoittamisen välttäminen on myös tärkeä tutkimuksen tekoa ohjaava eettinen periaate. Tutkimuksissa, jotka liittyvät ihmistieteisiin, aiheutetaan todella harvoin tutkimukseen osallistuvilla fyysisistä haittaa. Kuitenkin on mahdollista, että joillekin henkilöille tutkimukseen osallistuminen tai pitkässä tutkimuksessa intensiivisesti mukana oleminen voi aiheuttaa tutkittaville henkisiä, sosiaalisia tai taloudellisia vahinkoja. Edellä mainitut vahingot voivat syntyä, mikäli tutkimuksessa tutkittavilta luottamuksella saadut tiedot päätyvät tavalla tai toisella väärin käsiin. Tämä voidaan välttää huolehtimalla asianmukaisesti luottamuksellisten tietojen tietosuojasta. On myös mahdollista, että tehdyn tutkimuksen tulosten julkaisulla aiheutetaan tutkittaville haittaa. Mikäli tutkimukseen osallistuneet eivät ole saaneet nähdä ja lukea heidän antamaansa tietoa ja siitä tehtyjä tuloksia ja johtopäätöksiä julkaistavassa muodossa, voi tutkimustulosten esittämis- tai kirjoittamistapa aiheuttaa tutkimukseen osallistuneita negatiivisia vaikutuksia. (Kuula, 2011, 62—63.)

Tutkimuksessa sovitut ja haastattelut oli järjestetty aina haastateltavien toiveiden sekä aikataulujen mukaisesti. Haastattelut olivat myös kestollisesti suhteellisen lyhyitä, noin 15–30 minuutin mittaisia. Tämän perusteella voidaan todeta, ettei haastatteluiden kestot ole aiheuttaneet tutkimukseen osallistuneille henkilöille henkistä vahinkoa. Lisäksi kaikki haastateltavat ilmoittivat oman vapaaehtoisuutensa tutkimukseen osallistumiseen jo esikarsintaa tehdessä. Haastateltavia ei siis painostettu millään tavalla osallistumaan tutkimukseen. Suoritetuissa haastatteluissa ei myöskään tutkijan toimesta painostettu haastateltavia vastaamaan tai kysymyksiin, mikäli haastateltavat eivät halunneet vastata esitettyyn kysymykseen tai eivät halunneet vastata vastauksesta heränneisiin tutkijan esittämiin jatkokysymyksiin.

Yksityisyyden kunnioittamisella tarkoitetaan tutkimustyössä sitä, että tutkimukseen osallistuvat henkilöt omaavat oikeuden itse määrittää, mitä tietoja he antavat tutkimuskäyttöön. Lisäksi yksityisyyden kun-

nioittamisella tarkoitetaan, ettei tutkittavien vastauksista, aineistosta tai muuhun tutkimukseen liittyvästä voida tunnistaa tutkimukseen osallistuneita henkilöitä. Hyvissä tutkimuskäytänteissä kunnioitetaan myös tietosuojaa. Tällä tarkoitetaan ihmisten yksityisyyden kunnioittamista sekä suojelemista noudattaen oikeudellisia säännöksiä, periaatteita ja toimintakäytäntöjä. Tutkijan velvollisuus on noudattaa tietosuojalainsäädäntöä ja tämä edellyttää, ettei tutkittavien yksityisyyden suojaa loukata. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tutkimukseen osallistuvien henkilöiden antamat henkilötiedot suojataan ja säilytetään niin, etteivät ne joudu asiattomille. (Kuula 2011, 60—64.)

Koko tutkimusprosessin ajan on kiinnitetty erityistä huomiota yksityisyyden kunnioittamiseen sekä tietoturvaan. Kaikkien haastateltavien anonymiteettia on varjeltu koko tutkimuksen ajan, eikä tutkimuksessa esitetyistä aineistoista pysty tunnistamaan tai yksilöimään haastateltavia henkilöitä. Kaikki tutkimukseen liitännäiset aineistot ovat olleet suojattuna ja niitä on säilytetty salattuina niin, etteivät ulkopuoliset henkilöt ole päässeet niihin käsiksi eikä tutkimuksessa saatuja tietoja ole luovutettu eteenpäin.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen onnistuminen

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Etelä-Savon kenttäjohtoalueella toimineiden harjoittelun ohjaajien näkemyksiä harjoittelijoiden toiminnasta valvonta- ja hälytystoimintasektorilla voimankäyttö- ja kiinniottotilanteissa. Tämän lisäksi oli tarkoitus selvittää, miten harjoittelijat ovat tilanteissa toimineet. Suoritettujen laadukkaiden haastatteluiden ansiosta aihealueeseen liittyviin teemakysymyksiin saatiin kattavasti tietoa. Valitun tutkimusmenetelmän avulla aiheesta saatiin uutta tietoa, ja henkilöiden haastatteluissa vastauksista heränneiden keskustelujen lomassa syntyi paljon uusia aihetta syventäviä ja tarkentavia kysymyksiä. Näiden onnistumisten ansiosta tutkimustulokset vastaavat asetettuihin tutkimuskysymyksiin, joten valittu tutkimusmenetelmä osoittautui oikeaksi. Tältä osin tutkimusta voidaan pitää onnistuneena.

Voimankäyttö on aiheena hyvin laaja ja tutkimuksen teoriaosioon löytyi perehtymisen jälkeen hyvin lähdemateriaalia. Se, mikä teki tutkimuksesta mielenkiintoisen, oli aiheen ajankohtaisuus ja haastateltaville suoritettavat haastattelut. Tutkijana oli yllättävää huomata, millaisia eroja ja samankaltaisuuksia eri poliisihenkilöiden välisissä mielipiteissä ja näkemyksissä on. Välillä tuntui, että haastattelut olivat toistensa toisintoja, mutta toisinaan esitettyihin kysymyksiin sai todella erilaisia vastauksia. Haastateltavista oli myös havaittavissa, että toiset olivat miettineet omia vastauksiaan etukäteen enemmän kuin toiset.

Tutkimuksen ensimmäiseksi haasteeksi muodostui tutkijan akateemisen tutkimuksen sekä kirjoittamisen vähäisyys. Välillä tuntui siltä, että ei oikein aina tiennyt, mitä kannattaisi tehdä, mitä ei todellakaan kannattaisi tehdä, mitä pitää tehdä, missä järjestyksessä seuraavia asioita pitäisi tehdä ja minkälaisella

aikataulutuksella. Oli myös tilanteita, että oli käsitys, mitä haluaa saada tehdyksi, mutta miten asiat saisi kirjoitettua mahdollisimman akateemisesti ja oikein, oli haastavaa.

Toiseksi haasteeksi muodostui riittävän asiantuntevien haastateltavien löytäminen. Etelä-Savon kenttäjohtoalueella on ollut käytössä periaate, jonka perusteella harjoittelijoita on jaettu yksittäisillä asemilla eri poliisihenkilöille erittäin tasaisesti, jonka vuoksi monilla potentiaalisilla haastateltavilla oli ollut vain muutamia harjoittelijoita. Samaan haasteeseen liittyi myös se, että kaikille kenttäjohtoalueella oleville poliisiasemille ei ole lähetetty tasaisesti harjoittelijoita vuosien varrella. Tästä seurasi se, ettei kaikilla asemilla ollut niin asiantuntevia haastateltavia kuin tutkimuksen kannalta olisi toivonut. Tästä seurasi puolestaan se, että asiantuntevampien haastateltavien saamiseksi tutkimusta olisi voinut kohdistaa yhdelle kenttäjohtoalueen asemalle. Tästä olisi voinut seurata riski, ettei tutkimus olisi riittävän laaja. Toisena vaihtoehtona olisi ollut laajentaa tutkimusalueita esimerkiksi myös Pohjois-Savon kenttäjohtoalueelle. Tässä olisi voinut muodostua ongelmalliseksi haastateltavien määrän pitäminen kohtuullisena ammattikorkeakoulutasoisen opinnäytetyön vaatimuksiin nähden ja vähäisillä, liian hajautetuilla vastauksilla tutkimus olisi voinut jäädä liian pintapuoleiseksi. Haastateltavien valinnassa ja asiantuntijuuden arvioinnissa oli siis tasapainoitettava näiden asioiden välillä.

Kolmanneksi tutkimuksen ongelmaksi muodostui, että neljästä haastattelusta huolimatta saatu aineisto kertoo vain näiden neljän henkilön näkemyksistä. Isommalla mittakaavalla tarkasteltuna näitä näkemyksiä voidaan pitää suppeina ja tutkimustulosta näin ollen on haastavaa yleistää koskemaan esimerkiksi koko Itä-Suomen poliisilaitoksen aluetta. Tutkimuksessa olisi voinut käyttää myös kvantitatiivista tutkimusmenetelmää kvalitatiivisen menetelmän tueksi suuremman aineiston saamiseksi, jolloin tulosten avulla olisi voitu selvittää useamman ohjaajan näkemyksiä asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tämän mahdollisena riskinä olisi voinut olla pinnallisten vastausten saaminen sekä liian laajan tutkimuksen tekeminen suhteessa AMK-opinnäytetyöhön.

7.2 Jatkotutkimusaiheet

Tehdyn tutkimuksen avulla saatiin uutta tietoa siitä, millaisiin tilanteisiin poliisiopiskelijoita työharjoittelussa ohjaavat poliisihenkilöt ovat joutuneet sekä miten opiskelijat ovat näissä tilanteissa suoriutuneet. Tutkimus toi esiin ajankohtaista syvällistä näkemystä neljältä poliisihenkilöltä, jotka ovat harjoittelijoita valvonta- ja hälytyssektorilla virkauransa aikana ohjanneet. Tutkimuksessa käsiteltiin myös osittain työturvallisuutta ja työturvallisuuden tunnetta sekä niissä ilmenneitä muutoksia toimittaessa poliisiopiskelijoiden kanssa.

Kun pohditaan, millaisia jatkotutkimusaiheita tehdystä tutkimuksesta voisi kehittää, nousi esiin muutama. Ensimmäisessä mahdollisessa tutkimuksessa voitaisiin tutkia samaa aihetta kvantitatiivisella menetelmällä, jolloin vastauksia saataisiin enemmän ja näin ollen mahdollisesti erilaisia vastauksia aihe-

seen liittyen. Lisäämällä vastaajia olisi myös mahdollista laajentaa tutkimusaluetta, jolloin vastaajia voitaisi pyytää esimerkiksi yhden tai jopa useamman laitoksen alueelta. Toisessa mahdollisessa tutkimuksessa voitaisiin käsitellä aihetta voimankäytön kouluttajien näkökulmasta ja selvittää, miten harjoittelussa olevat opiskelijat suoriutuvat vuosittaisista voimankäytön ylläpitokoulutuksista. Vaikka tämänkin tutkimuksen haastateltavat olivat alansa asiantuntijoita, olisi voimankäytön kouluttajilta ehkä mahdollista saada tarkempaa tietoa harjoittelijoiden voimankäyttötekniikoiden ja voimankäyttövälineiden käytön osaamisesta. Kolmanneksi mahdolliseksi jatkotutkimusaiheeksi nousi esiin harjoittelijan ja tämän ohjaajan haastattelut heidän yhteisistä voimankäyttötilanteistaan sekä siitä, ovatko he kokeneet läpikäymänsä tilanteet samalla tavalla. Tällä tavalla voitaisiin vertailla, millä tavalla Poliisiammattikorkeakoulusta tulevat virkaiältään nuoret opiskelijat ovat kokeneet tilanteet verrattuna poliisihenkilöihin, jotka ovat virkaiältään vanhempia.

LÄHTEET

- Boucht, J. 2020: Poliisin voimakeinojen käyttö – Suomalaisen oikeuden oppikirja. Poliisiammattikorkeakoulu. Tampere. PunaMusta Oy. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/346237/Oppikirja_31_netti.pdf?sequence=2&isAllowed=y Luettu: 04.03.2024
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022: Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus. E-kirja, luettu 05.03.2024.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009: Tutki ja kirjoita. Kariston Kirjapaino Oy. Hämeenlinna. Luettu 27.11.2023.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015: Tutki ja kirjoita. Tammi. Luettu 27.11.2023
- Kananen, Jorma 2017: Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Laitinen, Marko 2020: Poliisikoulutuksen uusi paradigma – ammattilaisesta asiantuntijaksi. Poliisialan uuden ammattikorkeakoulututkinnon työelämävastaavuus ja vaikutus tutkinnosta valmistuvien opiskelijoiden poliisiammatilliseen tasoon. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Luettavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/124028/978-952-03-1808-6.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Myllynen, H. 2022: Harjoittelijan ohjaajien kokemuksia työturvallisuudesta Helsingin poliisilaitoksen hälytys- ja valvontayksikössä. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/617317/ON_Myllynen.pdf?sequence=2&isAllowed=y Luettu: 10.11.2023.
- Mäkelä, J. 2019: Voimankäytön kenttäkouluttajien käsitys työharjoitteluun tulevien opiskelijoiden poliisitaktisesta osaamistasosta. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/262838/ON_M%c3%a4kil%c3%a4_Jani.pdf?sequence=2&isAllowed=y Luettu: 10.11.2023.
- Opetussuunnitelma 2022–2024: Poliisiammattikorkeakoulu. Luettavissa: <https://polamk.fi/documents/25254699/37709942/Poliisi-amk-opetussuunnitelma.pdf/739255c8-04c2-f693-c381-0128bbe13c09/Poliisi-amk-opetussuunnitelma.pdf?t=1602071169979>. Luettu 11.11.2023.
- Partti, T. 2017: Harjoitteluohjaaminen kenttätöyössä Länsi-Uudenmaan Espoon pääpoliisiasemalla. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136009/ON_Partti.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu: 10.11.2023.

Poliisiammattikorkeakoulu. 2023: Poliisi (AMK) harjoittelun opas. Sisäinen lähde. [https://konsta.polamk.fi/opiskelijalle/poliisi\(amk\)/Documents/Poliisi%20\(AMK\)%20-harjoittelun%20opas%202023.pdf#search=harjoittelun%20ohjaa](https://konsta.polamk.fi/opiskelijalle/poliisi(amk)/Documents/Poliisi%20(AMK)%20-harjoittelun%20opas%202023.pdf#search=harjoittelun%20ohjaa) Luettu: 13.12.2023.

Poliisiammattikorkeakoulu. 2015: Poliisi (AMK) harjoittelu – Opas opiskelijoille, ohjaajille ja yhdyshenkilöille. Sisäinen lähde. [https://konsta.polamk.fi/opiskelijalle/poliisi\(amk\)/Documents/Ammatillista%20osaamista%20edist%C3%A4v%C3%A4n%20harjoittelun%20ohjaajan%20opas%202015-2016.pdf#search=Opas%20opiskelijoille%2C%20ohjaajille%20ja%20yhdyshenkil%C3%B6ille](https://konsta.polamk.fi/opiskelijalle/poliisi(amk)/Documents/Ammatillista%20osaamista%20edist%C3%A4v%C3%A4n%20harjoittelun%20ohjaajan%20opas%202015-2016.pdf#search=Opas%20opiskelijoille%2C%20ohjaajille%20ja%20yhdyshenkil%C3%B6ille) Luettu: 13.12.2023.

Poliisiammattikorkeakoulu. 2017: Poliisi (AMK) harjoittelu – Opas opiskelijoille, ohjaajille ja yhdyshenkilöille. Sisäinen lähde. [https://konsta.polamk.fi/opiskelijalle/poliisi\(amk\)/Documents/Ohjaajan%20opas%202017.pdf#search=ohjaajan%20opas](https://konsta.polamk.fi/opiskelijalle/poliisi(amk)/Documents/Ohjaajan%20opas%202017.pdf#search=ohjaajan%20opas) Luettu 14.2.2024

Poliisiammattikorkeakoulu: Toteutussuunnitelma Voimankäyttö 1. Sisäinen lähde. <https://wilma.polamk.fi/catalog/1663> Luettu: 12.12.2023.

Poliisiammattikorkeakoulu: Toteutussuunnitelma Voimankäyttö 2. Sisäinen lähde. <https://wilma.polamk.fi/catalog/1664> Luettu: 12.12.2023.

Poliisiammattikorkeakoulu: Toteutussuunnitelma Voimankäyttö 3. Sisäinen lähde. <https://wilma.polamk.fi/catalog/1665> Luettu: 12.12.2023.

Poliisiammattikorkeakoulu: Toteutussuunnitelma Voimankäyttö 4 Sisäinen lähde. <https://wilma.polamk.fi/catalog/1666> Luettu: 12.12.2023.

Poliisiammattikorkeakoulu: Toteutussuunnitelma Harjoittelu. Sisäinen lähde. <https://wilma.polamk.fi/catalog/1618> Luettu 13.12.2023.

Puusa, A., Juuti P. 2011: Menetelmäviidakon raivaajat – Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Hansaprint. Luettu 05.12.2023.

Puusa, A., Juuti, P. 2020: Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.

Varto, J. 1992: Laadullisen tutkimuksen metodologia. Tammer-Paino Oy. Tampere. Luettu 27.11.2023.

Vilka, H. 2015: Tutki ja kehitä. PS-kustannus. Luettu 14.11.2023.

LIITE 1

Päätös

ID-23859882

1 (2)

11.12.2023

POL-2023-168973

Veikko Ulmala

veikko.ulmala@poliisi.fi

Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten

1 Hakemus

Poliisiammattikorkeakoulun opiskelija Veikko Ulmala hakee tutkimuslupaa opinnäytetyöhönsä kuuluvan haastattelututkimuksen tekemiseen Itä-Suomen poliisilaitoksella. Opinnäytetyö käsittelee harjoittelun ohjaajien näkemyksiä ja kokemuksia harjoittelijoiden kyvystä toimia voimankäyttötilanteissa. Ulmala hakee lupaa haastatella 3-5 Itä-Suomen poliisilaitoksen eteläisen kenttäjohtoalueen harjoittelun ohjaajaa joko kasvokkain tai videolla tapahtuviin teemahaastatteluihin.

Haastatteluaineistot säilytetään tietoturva huomioiden. Opinnäytetyön valmistuttua haastatteluaineisto tuhotaan asianmukaisin menetelmin. Opinnäytetyö ei sisällä salassa pidettävää tietoa.

2 Päätös

Poliisilaitos myöntää Ulmalalle tutkimusluvan opintoihin liittyvää opinnäytetyötä varten hänen hakemallaan tavalla. Ulmala voi pyytämällään tavalla haastatella halukkaita poliisilaitoksen harjoittelun ohjaajina toimivia henkilöitä.

Ylikomisario, esikuntapäällikön sijaisena
Henkilöstöpäällikkö

Mari Nurmiranta

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi
11.12.2023 klo 16:18. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Litteet

Hakemus

Jakelu

Veikko Ulmala

LIITE 2

Saatekirje

Hei,

Olen Veikko Ulmala, poliisiammattikorkeakoulun AMK opiskelijakurssilta 20214 ja tällä hetkellä olen työharjoittelussa Mikkelin poliisiasemalla. Teen AMK-opinnäytetyötä liittyen Poliisi (AMK) tutkinnon opiskelijoiden työharjoittelun ohjaajien näkemyksiin ja kokemuksiin harjoittelijoiden kyvystä toimia voimankäyttö- ja kiinniottotilanteissa Etelä-Savon alueella. Tutkimuksella pyritään selvittämään, millaisia näkemyksiä ja kokemuksia työharjoittelun ohjaajilla on opiskelijoiden osaamiseen voimankäytön osaamisesta. Tutkimuksessa saadun aineiston perusteella on tarkoitus selvittää, vastaavatko opiskelijoiden voimankäyttötaidot vaadittua taitotasoa työelämässä. Saadun aineiston perusteella on myös tarkoitus pohtia, miten voimankäytön koulutusta voisi kehittää poliisiammattikorkeakoululla.

Tutkimuksen menetelmänä on teemahaastattelu, joka tarkoittaa käytännössä kasvotusten tai Teams-etäyhteydellä toteutettavaa vuorovaikutustilannetta, jossa on tarkoitus käydä läpi tutkijan ennalta suunnittelemat aihealueet. Haastattelut on tarkoitus järjestää, kun vastaajille sopii. Haastattelu kestää noin yhden tunnin, riippuen vastausten laajuudesta. Haastattelut on tarkoitus järjestää joulukuun 2023 ja tammikuun 2024 välisenä aikana.

Kaikki haastatteluissa saatua aineistoa käsitellään täysin luottamuksellisesti. Tutkimuksessa saatuja tietoja ei luovuteta ulkopuoliselle. Haastattelut nauhoitetaan litterointia varten. Vastaajien anonymiteetti tutkimuksessa varmistetaan eikä tutkimuksen aineiston perusteella vastaajia pystytä yksilöimään. Kun tutkimus saadaan valmiiksi kaikki tutkimukseen liittyvä aineisto hävitetään.

Voit halutessasi keskeyttää tai kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen missä tutkimuksen vaiheessa tahansa.

Mikäli sinulle heräsi kysyttävää, mihin tahansa tutkimukseen liittyen, olethan yhteydessä!

Ystävällisin terveisin,

Veikko Ulmala, veikko.ulmala@poliisi.fi

LIITE 3

Liite 3 Teemahaastattelun runko

Taustatiedot

Ikä:

Virkaikä:

Onko ollut töissä muualla, kuin Itä-Suomen poliisilaitoksella?

Haastattelukysymykset

Ohjaajana toimiminen (historia)

- Kuinka kauan olet toiminut harjoitteluohjaajana?
- Kuinka monta harjoittelijaa olet ohjannut?
- Kuinka kauan olet ollut töissä poliisina valvonta- ja hälytystoimintasektorilla?
- Milloin olet saanut harjoitteliijaohjaajakoulutuksen?
- Oletko saanut voimankäytön lisäkoulutusta? Millaista?

Voimankäyttötilanteet

- Kuinka monessa voimankäyttötilanteessa olet ollut harjoittelijan kanssa suunnilleen?
- Millaisia tällaiset voimankäyttötilanteet ovat olleet?
- Millaisia voimakeinoja näissä tilanteissa on käytetty?
- Onko tilanteista tullut kanteluita? Jos on niin miksi? Koskiko valitus harjoittelijan toimintaa?

Harjoittelijat

- Miten harjoittelijat ovat toimineet edellä mainituissa voimankäyttötilanteissa?
- Miten arvioisit harjoittelijoiden toimintaa näissä tilanteissa?
- Mitkä asiat ovat olleet harjoittelijoille haastavia? Entä mitkä asiat helppoja?

- Oliko vastuu ja aloitteellisuus jakautunut tasapuolisesti näissä tilanteissa? Miksi?
- Onko harjoittelijoiden taitotasossa ollut vaihtelevuutta? Jos on, niin millaista?
- Koitko muutoksia työturvallisuudessa toimiessasi edellä mainituissa voimankäyttötilanteissa?

Poliisiammattikorkeakoulu

- Miten Polamkin voimankäytön koulutusta tulisi mielestäsi kehittää, jotta opiskelijat olisivat paremmin varautuneita työelämän voimankäyttötilanteisiin?
- Mitä osa-alueita olisi tärkeää kehittää?
- Pitäisikö jonkin asian harjoittelua lisätä koulutuksessa? Miksi?
- Pitäisikö voimankäytönkoulutuksen painoarvoa lisätä koulutuksessa?